

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO
W KLASACH 4–8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ
Słowa z uśmiechem + Myśli i słowa

Spis treści

1. Charakterystyka programu nauczania	2
2. Cele kształcenia – wymagania ogólne	8
3. Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia uczniów	15
4. Sposoby osiągania celów	143
4.1. Metody pracy na lekcjach języka polskiego	143
4.2. Indywidualizacja pracy w zależności od potrzeb i możliwości ucznia	145
5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć uczniów	148

1. Charakterystyka programu nauczania

Program nauczania języka polskiego w klasach 4–8 szkoły podstawowej opiera się na założeniach nowej podstawy programowej.

(Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dziennik Ustaw, 24. 02. 2017, poz. 356).

Podstawa programowa dla II etapu edukacyjnego dzieli się wyraźnie na dwa podetapy realizujące różne treści nauczania i wymagania szczegółowe: klasy 4–6 i klasy 7–8. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne podkreślają ten wewnętrzny podział podstawy odrębnymi tytułami podręczników, dostosowanymi do zawartości materiału edukacyjnego i wieku uczniów. Takie podejście pozwoliło na zachowanie w nowych podręcznikach sprawdzonych rozwiązań dydaktycznych i graficznych, uwzględniających potrzeby uczniów i przyzwyczajenia nauczycieli, a zarazem umożliwiło zadbanie o spójność obecnej klasy 6 i nowej klasy 7.

KLASY 4–6

Koncepcja programu dla klas 4–6 zakłada, że w centrum wszystkich działań edukacyjnych znajduje się uczeń, który wchodzi w różne role: odbiorcy i nadawcy aktów komunikacyjnych, odbiorcy, komentatora i świadomego oraz kompetentnego uczestnika kultury, twórcy tekstów mówionych i pisanych oraz przekazów niewerbalnych, poszukiwacza wiedzy o świecie i sobie samym.

Program *Słowa z uśmiechem* uwzględnia charakterystyczną dla tego wieku aktywność uczniów, pasję poznawczą, gotowość do stawiania pytań, otwartość, kreatywność, chęć zabawy. Bierze pod uwagę też cechy społeczno-kulturowej rzeczywistości, w jakiej funkcjonują współcześni uczniowie, m.in. wzrost znaczenia technologii komunikacyjno-informacyjnych, silne oddziaływanie ikonosfery, niejednoznaczność w sferze wartości, gwałtowne tempo przemian w wielu aspektach życia.

Program uwzględnia również fakt, że uczeń rozpoczynający naukę w 4 klasie ma już zasób wiedzy oraz podstawowych umiejętności i kompetencji zdobytych w klasach 1–3 szkoły podstawowej (w zakresie określonym podstawą programową dla tego etapu edukacyjnego). Zakłada zatem poszerzanie tej wiedzy i doskonalenie nabytych umiejętności.

W zakresie **kształcenia literacko-kulturowego** program zakłada **systematyczne** wprowadzanie ucznia w świat kultury – odpowiednio do jego potrzeb i możliwości percepcyjnych. To założenie należy realizować przez tworzenie sytuacji dydaktycznych pozwalających na obcowanie ucznia z różnymi tekstami kultury oraz przez wyposażenie go w podstawowy aparat pojęciowy.

Program opiera się na regułach czytania utworów uwzględniających **pięciostopniowy charakter doświadczenia literatury**. Uczeń kolejno:

- rejestruje zdarzenia, a później układa je w bardziej złożone szeregi;
- wyodrębnia bohatera, poczynając od uproszczonych typów i przechodząc do odczytywania bardziej złożonych charakterów;
- dostrzega znaczące układy relacji przestrzennych;
- zauważa narratora, stawia pytania skierowane do tekstu literackiego;
- zwraca uwagę na literackie gry, „rozmowy” tekstów z tekstami, konteksty kulturowe.

Podstawą doboru lektur były uwarunkowania koncepcji przyjętej przez autorki, zgodność z wymogami podstawy programowej, a także kryterium pragmatyczne, estetyczne, poznawcze i wychowawcze. W cyklu *Słowa z uśmiechem* uwzględniono wszystkie **lektury obowiązkowe** i zaproponowano **lektury uzupełniające** z podstawy programowej dla klas 4–6 – do opracowania w całości lub we fragmentach. W każdej klasie pięć lektur (oznaczonych gwiazdką) powinno zostać omówionych w całości, w sposób pełny, dokładny i wieloaspektowy.

Rozumiejąc potrzebę zainteresowania uczniów czytaniem (co jest szczególnie eksponowane w podstawie programowej), autorki programu racjonalnie łączą **tradycję literacką** z tekstami **współczesnej literatury młodzieżowej**. Praca z tekstami literackimi opiera się na różnorodnych poleceniach, uwzględniających zasady stopniowania trudności, nastawionych na omówienie wrażeń czytelniczych, wnikliwą analizę oraz interpretację utworów. Zadania związane z lekturą odwołują się do rzeczywistości znanej uczniom i uwzględniają rozmaite działania twórcze – podejmowane zarówno samodzielnie, jak i w grupie rówieśniczej, np. ćwiczenia projektowe czy ćwiczenia rozwijające kreatywność i wyobraźnię.

Uwrażliwianiu uczniów na kulturę będą służyć wyjścia do kina, teatru, galerii, udział w imprezach kulturalnych, a także polecenia i ćwiczenia dotyczące dzieł plastycznych, muzycznych, odwołujące się do różnych sztuk audiowizualnych i zachęcające ucznia do filozoficznych rozważań – na miarę jego możliwości.

Nieograniczone obszary aktywności dydaktycznej otwierają przed nauczycielami współczesne technologie informacyjno-komunikacyjne. Wyposażenie wielu szkół pozwala na tworzenie klubów filmowych, radiowych, prowadzenie warsztatów teatralnych itp. Program proponuje różnorodne teksty kultury, które korelują z utworami literackimi i wzbogacają ich odbiór. To jednak nauczyciel, znający możliwości oraz potrzeby swoich uczniów, decyduje w jakim stopniu i w jakim zakresie ten materiał wykorzystać, aby osiągnąć zamierzone cele, również te, które wykraczają poza treści określone w podstawie programowej.

Proponowana koncepcja **kształcenia językowego** w klasach 4–6 polega na **integracji** języka, literatury, kultury, komunikacji i wychowania. Język jest postrzegany wieloaspektowo – jako narzędzie komunikacji, ważny element świata kultury oraz nośnik wartości. Świadomość językowa ucznia, jego kompetencje językowe są kształtowane w szerokim kontekście funkcjonowania

społecznego. Każda jednostka lekcyjna sytuuje ucznia w konkretnej rzeczywistości językowej, społecznej i kulturowej. Analiza tekstu, obserwacja języka, różnorodne ćwiczenia, realizacja aktów mowy to optymalny sposób kształcenia językowego uwzględniony w cyklu *Słowa z uśmiechem*.

Program zakłada też **równowagę** między wiedzą o języku (jego zróżnicowaniu) a umiejętnościami językowo-komunikacyjnymi. Nie ulega wątpliwości, że zespół pojęć z zakresu nauki o języku jest niezbędny do pełnego rozwoju językowego uczniów, również w kontekście nauki języków obcych. Wiedza o języku musi być jednak sfunkcjonalizowana, powinna dotyczyć komunikacji, fleksji, składni, słowotwórstwa (w ograniczonym zakresie w klasach 4–6), fonetyki, ortografii, mowy pozawerbalnej. Zatem tworzenie aparatu pojęciowego w sferze nauki o języku powinno się odbywać z aktywnym udziałem uczniów. Autorki programu dostrzegają konieczność kształcenia komunikacyjnego w jego różnych aspektach – od prostych, bezpośrednich aktów mowy, takich jak prośba, rada, obietnica – po bardziej skomplikowane struktury, jak polemika czy dyskusja. Język, jego gramatyka, funkcje są analizowane w kontekście szerszych wypowiedzi. Tekst jako suma pewnych działań językowych to z jednej strony gotowe tworzywo nastawione na aktywny odbiór, a z drugiej strony – materiał zachęcający do obserwacji, analizy, przekształcania i kreacji.

Autorki *Słów z uśmiechem* kładą nacisk na **poprawność ortograficzną i interpunkcyjną** tekstów pisanych przez uczniów. Rozkład zajęć w ciągu roku szkolnego uwzględnia co najmniej kilkanaście lekcji w całości poświęconych nauce ortografii i interpunkcji. Dobór form, metod i technik pracy na tych lekcjach uwzględnia najnowsze badania naukowe w zakresie sposobów uczenia się, ale wykorzystuje również metody utrwalone w praktyce szkolnej.

W zakresie **tworzenia wypowiedzi** program zakłada naukę wielu form mówionych (m.in. zadawanie pytań, formułowanie argumentów, prowadzenie dialogu, dyskutowanie, debatowanie) i pisanych – od najprostszych tekstów użytkowych po teksty o charakterze argumentacyjnym i próby literackie. Tu również ważna jest aktywność uczniów w rozpoznawaniu charakterystycznych cech leksykalnych, składniowych, stylistycznych oraz kompozycyjnych tworzonych wypowiedzi.

Wiele uwagi poświęcono zagadnieniom związanym z etykietą i netykietą językową, z umiejętnością tworzenia komunikatów typu SMS czy e-mail i z uwarunkowaniami synchronicznej i asynchronicznej komunikacji w internecie. Uwzględniono też eksponowaną w podstawie programowej potrzebę wprowadzenia **elementów retoryki** już w klasach 4–6. Autorki programu uważają, że sprawność językowa pozwalająca na precyzyjne przekazywanie myśli jest szczególnie istotna w kontekście pewnego obniżenia standardów językowych w mediach i życiu społecznym oraz rozluźnienia norm języka w internecie.

Program *Słowa z uśmiechem* zwraca baczną uwagę na **samokształcenie** ucznia i pracę w grupie rówieśniczej. Kształcenie literackie, kulturowe i językowe stanowi inspirację do samodzielnych poszukiwań, poszerzania i pogłębiania wiedzy oraz nabywania nowych umiejętności. Służą temu moduły powtórzeniowe po każdym rozdziale: infografiki, powtórzenia *Pół żartem, pół serio*,

sprawdziany *Wiem, umiem, rozumiem* oraz zestawy tekstów *A może to cię zainteresuje* i *Wszyscy to czytali* zachęcające do samodzielnej lektury całości utworu. Ponadto uczeń otrzymuje na lekcjach polecenia i wskazówki ułatwiające korzystanie z różnorodnych źródeł informacji – nie tylko tradycyjnych, lecz także nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Program zakłada, że absolwent 6 klasy będzie skutecznie docierał do informacji, selekcjonował je, hierarchizował i wartościował. Dokona oceny ich przydatności i wiarygodności. Będzie umiał zorganizować swój warsztat pracy.

KLASY 7–8

Zgodnie z zapisami podstawy programowej uczeń kończący 8 klasę szkoły podstawowej powinien:

- znać kanon literatury polskiej,
- interpretować teksty z wykorzystaniem kontekstów,
- postrzegać tradycję jako wartość,
- mieć pełną wiedzę o systemie języka,
- świadomie tworzyć teksty mówione i pisane,
- umiejętnie wyrażać swoje przekonania i opinie,
- umieć pracować samodzielnie.

Przywołany dokument wyznacza tym samym podstawowe cele kształcenia w klasach 7–8 szkoły podstawowej, których realizację ma umożliwiać program nauczania.

Podstawa programowa obliuguje do zapoznawania uczniów z kanonem literatury polskiej i do rozwijania i doskonalenia uczniowskich umiejętności analitycznych i interpretacyjnych, toteż wokół tego zadania jest zbudowana koncepcja programu *Myśli i słowa*. Uczynienie interpretacji tekstów kultury ważnym ogniwem kształcenia polonistycznego wiąże się z przekonaniem, że rozumienie tekstów kultury prowadzi do poznania świata, dzięki czemu można w tym świecie odnaleźć swoje miejsce i współtworzyć rzeczywistość. Wybór takiego sposobu pracy z tekstem jest motywowany również postrzeganiem ucznia jako przyszłego pracownika, który powinien mieć umiejętności cenione przez pracodawców, a więc niezbędne do rozwoju kariery. Według raportu Future Work Skills 2020 do tych umiejętności należy m.in. wnioskowanie, przetwarzanie danych, kompetencja społeczna i kulturowa, projektowanie pracy, interdyscyplinarność, praca z nowymi mediami oraz współpraca w wirtualnej rzeczywistości. Można je wykształcić dzięki odpowiedniemu modelowi pracy z tekstem literackim i – powiązanymi z nim – innym tekstami kultury.

Najważniejszym elementem proponowanego modelu **kształcenia literackiego i kulturowego** jest zatem **tekst literacki**, poddawany działaniom interpretacyjnym ucznia, wymagającym wykorzystania zdobytej wiedzy. Tekst literacki ujmowany jest w sposób **kontekstowy** – występuje w związku z innym tekstem literackim i później z innym tekstem kultury (obrazem, plakatem, rzeźbą, filmem, fragmentem spektaklu teatralnego, utworem muzycznym). To oznacza, że program *Myśli i słowa* proponuje **podejście intertekstualne** do interpretacji – utwory literackie i inne teksty kultury

wchodzą ze sobą w dialog, który pozwala ujawnić kolejne poziomy odczytywania znaczeń. W ten sposób jest rozwijana **uczniowska kompetencja kulturowa**, uczeń jest bowiem przygotowywany do rozumienia tekstów z różnych dziedzin i różnych obszarów kultury (wysokiej, popularnej, dawnej, współczesnej). Kultura jest pokazywana jako jeden wielowymiarowy obszar, po którym porusza się odbiorca – uczeń, dostrzegając sieć zależności, wpływów, powiązań. Dialog tekstów pozwala rozumieć, że nie ma jednej, skończonej, obowiązującej interpretacji, że każde odczytanie to interpretowanie na nowo, z odmiennej perspektywy. To umożliwia **podmiotowe** traktowanie ucznia, gdyż jego sposób patrzenia na tekst, wiedza, doświadczenie i światopogląd ukierunkowują interpretację tekstów kultury. Jednocześnie uczeń współdecyduje o kierunku drogi interpretacyjnej i ponosi współodpowiedzialność za jej efekty. Tym samym drugim fundamentem kształcenia polonistycznego w programie *Myśli i słowa* staje się **antropocentryzm** rozumiany jako umożliwianie uczniowi rozwoju przez podmiotowe traktowanie w toku kształcenia i rozwijanie jego świadomości edukacyjnej. Myślenie o tekście staje się myśleniem ucznia o sobie, o własnych możliwościach, o miejscu zajmowanym w świecie i w zbiorowości, którą łączy wspólnota kulturowych doświadczeń. Ponieważ każdy tekst reprezentujący klasykę literacką został zestawiony z tekstem współczesnym, najczęściej należącym do literatury młodzieżowej, stanowiącym kontekst literacki, oraz z innym tekstem kultury (obrazem, rzeźbą, plakatem, fragmentem filmu, utworem muzycznym, tekstem publicystycznym, popularnonaukowym, tekstem naukowym) jako kontekstem kulturowym, uczeń poznaje **ciągi tekstów tworzących spójną całość znaczeniową**. Różne teksty kultury skupione wokół jednego tematu, motywu, wątku pokazują, jak zmieniają się one w zależności od perspektywy czasowej, światopoglądu epoki czy autorskiej koncepcji obrazu świata. Przy ich interpretacji uczeń musi się wykazać znajomością języka różnych dziedzin sztuki. Wszystkie teksty kultury stają się dla ucznia punktem wyjścia do refleksji o kondycji człowieka w zmieniającej się rzeczywistości, poszukiwaniu przez niego wartości, sensu i celu życia.

Specjalne polecenia skonstruowane do poszczególnych tekstów literackich oraz tekstów kultury wymagają od ucznia różnego rodzaju aktywności, podjęcia działań na rzecz społeczności szkolnej lub lokalnej, uwrażliwiają go w ten sposób na potrzeby drugiego człowieka. Zadania związane z problemami świata współczesnego rozbudzają w młodym człowieku chęć uczestniczenia w szeroko pojętym świecie kultury poprzez prezentację narzędzi, m.in. sposoby wykorzystania mediów społecznościowych do propagowania wartości i pożądanych postaw, do jego współtworzenia, przekształcania i ubogacania.

W zakresie **kształcenia językowego** program proponuje **podejście komunikacyjno-funkcjonalne**. Wiedza o języku i związane z nią umiejętności mają służyć sprawnemu, poprawnemu, świadomemu i celowemu używaniu przez ucznia języka do wyrażania w wypowiedzi ustnej i pisemnej siebie, swojego postrzegania kultury i szerzej – rzeczywistości, a także do nawiązywania kontaktu z drugim człowiekiem. Tak postawiony cel pozwoli uczniowi:

- aktywnie współuczestniczyć w szeroko pojmowanej kulturze przez świadomy, rozumiejący odbiór tekstów, dla których język jest podstawowym tworzywem kreacji artystycznej;
- uczestniczyć w życiu społecznym przez umiejętne odczytywanie sytuacji komunikacyjnych (nadawca, odbiorca, cel, okoliczności wypowiedzi) i formowanie w związku z tym skutecznych wypowiedzi, uwzględniających pragmatykę językową;
- wyrażać siebie przez celowe podejmowanie działań językowych, możliwych dzięki osiągniętej kompetencji językowej i komunikacyjnej.

Ćwiczenia sprawdzające umiejętności związane z daną partią wiedzy o języku – *Trening czyni mistrza* mają charakter komunikacyjny, są oparte przede wszystkim na językowym działaniu, łączą kształcenie językowe z literacko-kulturowym. Stawiają ucznia w roli nadawcy, a także odbiorcy różnych wypowiedzi, wpływają zatem na rozumienie przez niego sprawczego charakteru działań językowych i uczą za nie odpowiedzialności. Zadania mają zróżnicowany stopień trudności, pozwalają także na uczniowskie działania samokształceniowe.

Rozwijana świadomość językowa ucznia znajduje wyraz w **tworzeniu wypowiedzi** mówionych i pisanych. Program przewiduje doskonalenie form poznanych w klasach 4–6, ale przede wszystkim wprowadza formy nowe, takie jak recenzja, rozprawka, przemówienie, wywiad, a także formy użytkowe: podanie, życiorys, list motywacyjny, CV. Niektóre formy pisemne są związane z przekształcaniem tekstu cudzego (np. streszczenie, parafraza).

Kompetencje tekstotwórcze integralnie łączą się z kształceniem literackim i kulturowym – wypowiedzi tworzone przez ucznia są inspirowane i inicjowane interpretacją tekstu literackiego, publicystycznego, naukowego, popularnonaukowego.

Szczególny nacisk położono na rozwijanie **umiejętności retorycznych**. Celowo dobrane teksty publicystyczne stanowią punkt wyjścia do analizy ich kompozycji, zawartości treściowej akapitów, dostrzegania językowych środków retorycznych. Obserwacja tekstu cudzego stanowi dla ucznia podstawę do tworzenia własnych tekstów argumentacyjnych, które pokazują umiejętności:

- formułowania tezy,
- formułowania argumentów,
- wyodrębniania części tekstu,
- rozróżniania rodzajów akapitów,
- komponowania całości myślowych,
- formułowania wniosków.

Kształcenie literacko-kulturowe i językowe oraz tworzenie wypowiedzi łączą się z działaniami edukacyjnymi wdrażającymi ucznia do **samokształcenia**. Podstawa programowa kładzie szczególny nacisk na przygotowanie ucznia do samodzielnego docierania do informacji, ich selekcjonowania i krytycznej oceny oraz do wykorzystywania zdobytej wiedzy w praktyce, a także do jej prezentacji m.in. przy udziale różnorodnych technologii. Program *Myśli i słowa* proponuje rozwiązania

dydaktyczne, które motywują do aktywnego działania w zakresie samokształcenia (np. projekty edukacyjne) i wykorzystują narzędzia bliskie młodzieży (np. programy i aplikacje internetowe). Wśród tych zadań szczególne miejsce zajmują polecenia związane z samodzielną pracą domową ucznia, w której musi on wykorzystać różnorodne multimedialne programy oraz platformy internetowe – *Wirtualny spacer*. Nie zaniehbując w żaden sposób tekstu literackiego, opisywany element wychodzi naprzeciw współczesnej szkole, a może przede wszystkim współczesnym uczniom. Jest to próba zmiany myślenia o obecnej sytuacji dwóch najważniejszych podmiotów dyskursu edukacyjnego – nauczyciela i ucznia, która zawiera się w słowach prof. Żylińskiej: *W przedwczorajszych szkołach wczorajsi nauczyciele uczą dzisiejszych uczniów rozwiązywania problemów, które przyniesie jutro*. Dlatego autorki programu odwołują się do nowych technologii, wśród których współczesny uczeń żyje i z którymi obcuje na co dzień. Efekty działań lekcyjnych stanowią punkt wyjścia i jednocześnie odniesienia dla indywidualnych działań uczniowskich o charakterze twórczym. W ten sposób szkolne kształcenie polonistyczne zostaje włączone w nowoczesny świat mediów. Uczeń przyzwyczaja się do publicznych wystąpień, rozwija zdolności związane z poszukiwaniem twórczych rozwiązań, komentowaniem własnej pracy, słuchaniem i modyfikowaniem swoich opinii, oceny pracy innych, dochodzenia do wspólnych wniosków. Rozwija umiejętności samodzielnej pracy i prezentowania jej efektów.

Elementem pomagającym realizować zapisy podstawy programowej w zakresie samokształcenia jest też moduł *Nasze projekty*, który wiąże się integralnie z poznawanymi i interpretowanymi tekstami kultury. Zadania zakładają pracę zespołową uczniów przez dłuższy czas, w różnorodnych formach (organizacja akcji społecznej, przygotowanie audycji, opracowanie wskazanego zagadnienia itp.), co uczy współdziałania i pracy w grupie, a także rozwija umiejętności komunikacyjne i wrażliwość uczniów. Jest też zgodne z zaleceniami podstawy programowej przewidującej, iż uczniowie w toku kształcenia polonistycznego będą pracować metodą projektu. *Nasze projekty* pomagają nauczycielowi i uczniom w przygotowaniu i przyzwyczajaniu się do takiej pracy.

Samokształceniu służą też partie powtórzeniowe *Wiem i umiem* oraz infografiki prezentujące podstawowe wiadomości o twórczości pisarzy klasyków w kontekście epoki, w której żyli.

2. Cele kształcenia – wymagania ogólne

Program nauczania *Słowa z uśmiechem + Myśli i słowa* odwołuje się do uczniowskich doświadczeń i zainteresowań. Zakłada łączenie nauki z działaniami twórczymi przy zachowaniu wyważonych proporcji między poleceniami analityczno-interpretacyjnymi a zadaniami rozwijającymi kreatywność. Autorki sięgają po wiele metod aktywizujących, proponują zadania z wykorzystaniem narzędzi znanych i lubianych przez uczniów – komputerów, smartfonów, internetu. Wszystko to pozwala uczniowi nie tylko wykorzystać zdobytą wiedzę, lecz także ją pogłębić i ugruntować, a ponadto wzbudza motywację do samokształcenia.

Program wprowadza także edukację aksjologiczną sprzyjającą **kształtowaniu postaw** pozwalających na pełne, aktywne i odpowiedzialne funkcjonowanie młodych ludzi w społeczeństwie. Stawia przed uczniami klas 4–8 wymagania ogólne wynikające z zapisów podstawy programowej.

I. KSZTAŁCENIE LITERACKIE I KULTUROWE

W zakresie kształcenia literackiego i kulturowego uczeń klas 4–8:

- kształci umiejętność świadomego, pełnego i refleksyjnego odbioru tekstów literackich i innych tekstów kultury;
- uczy się sytuować poznawany tekst kultury w określonym kontekście (np. historycznym, filozoficznym, biograficznym, historycznoliterackim, kulturowym) i dzięki temu pogłębiać jego interpretację;
- poszerza znajomość wybranych utworów literackich z literatury polskiej i światowej;
- poznaje wybrane dzieła wielkich pisarzy polskich w kontekście podstawowych informacji o epokach, w których tworzyli;
- kształci umiejętność mówienia o literaturze z wykorzystaniem potrzebnej terminologii;
- kształci postawę aktywnego i świadomego uczestnika świata kultury, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym, poprzez poznawanie specyfiki tekstów literackich i innych tekstów kultury oraz dostosowanie odpowiednich strategii odbioru do sposobu wypowiedzi artystycznej;
- rozwija postawę szacunku dla dorobku przeszłych pokoleń i tradycji literackiej będących podstawą narodowej tożsamości;
- postrzega kulturę jako rzeczywistość, która kształtuje jego świat wartości, rozwija zdolność dostrzegania prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami;
- przejawia zainteresowanie kulturą w środowisku lokalnym oraz uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych w swoim regionie.

W obu cyklach teksty literackie i kulturowe umieszczono w rozdziałach ułożonych **problemowo**. W klasach 4–6 tematyka kręgów problemowych dotyczy zagadnień najbliższych uczniowi. W klasach 7–8 problemowy układ treści zostaje wzbogacony **chronologicznym** porządkiem tekstów z kanonu literackiego. Chronologia w *Myślach i słowach* nie służy wprowadzaniu kolejnych epok literackich, ma natomiast na celu pokazanie ewolucji tematyki, problematyki, powrotów w kolejnych stuleciach do tych samych zagadnień z innej perspektywy. Odzwierciedla zatem uniwersalizm myśli ludzkiej. Równocześnie przyzwyczajają do dostrzegania w kulturze następstwa czasowego, dzięki czemu stanowi punkt wyjścia do kształcenia na poziomie ponadpodstawowym. Taka kompozycja materiału literackiego w przejrzysty sposób prezentuje dorobek wcześniejszych czasów, a twórców kolejnych epok oraz ich odbiorców ukazuje jako spadkobierców spuścizny przodków. Ułatwia to kształtowanie u ucznia postawy szacunku wobec przeszłości i pozwala na ukazanie jej wpływu na budowanie tożsamości narodowej i kulturowej każdego człowieka.

Dzięki poznaniu utworów reprezentujących m.in. literaturę piękną, literaturę popularnonaukową, literaturę faktu, literaturę młodzieżową, publicystykę uczeń zdobywa wiedzę na temat **bogactwa i różnorodności piśmiennictwa**. Bogactwo to pozwala mu zaznajomić się z różnymi dziełami z zakresu literatury polskiej oraz światowej, a także kształtować umiejętność ich analizowania, dostrzegania sensów dosłownych i ukrytych, co w efekcie prowadzi do ich rozumienia oraz świadomego i celowego przywoływania w określonych sytuacjach szkolnych i życiowych.

	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8
Lektury obowiązkowe	<p>Jan Brzechwa, <i>Akademia Pana Kleksa</i></p> <p>Janusz Christa, <i>Kajko i Kokosz. Szkoła latania</i> (komiks)</p> <p>René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, <i>Mikołajek</i></p> <p>Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> (fragmenty)</p> <p>Józef Wybicki, <i>Mazurek Dąbrowskiego</i></p> <p>wybrane baśnie polskie i europejskie</p> <p>wybrane wiersze</p>	<p>Clive Staples Lewis, <i>Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa</i></p> <p>Adam Mickiewicz, <i>Pani Twardowska, Pan Tadeusz</i> (fragmenty)</p> <p>Ferenc Molnár, <i>Chłopcy z Placu Broni</i></p> <p>Bolesław Prus, <i>Katarynka</i></p> <p>Henryk Sienkiewicz, <i>W pustyni i w puszczy</i></p> <p>wybrane mity greckie</p> <p>wybrane podania i legendy polskie</p> <p>wybrane wiersze</p>	<p>Rafał Kosik, <i>Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi</i></p> <p>John R. R. Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i></p> <p>Ignacy Krasicki, wybrane bajki</p> <p>Adam Mickiewicz, <i>Powrót taty, Pan Tadeusz</i> (fragmenty)</p> <p>Juliusz Słowacki, <i>W pamiętniku Zofii Bobrówny</i></p> <p><i>Biblia</i></p> <p>wybrane wiersze</p>	<p>Jan Kochanowski, wybór fraszek, pieśni, trenów</p> <p>Ignacy Krasicki, <i>Żona modna</i></p> <p>Adam Mickiewicz, <i>Świtezianka, Dziady, część II, Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika</i></p> <p>Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i></p> <p>Aleksander Fredro, <i>Zemsta</i></p> <p>Henryk Sienkiewicz, <i>Latarnik</i></p> <p>Charles Dickens, <i>Opowieść wigilijna</i></p> <p>Melchior Wańkowicz, <i>Ziele na kraterze</i> (fr.)</p> <p>wybrane wiersze</p>	<p>Adam Mickiewicz, <i>Stepy akermzańskie Pan Tadeusz</i></p> <p>Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i></p> <p>Stefan Żeromski, <i>Szyfrowe prace</i></p> <p>Sławomir Mrozek, <i>Artysta</i></p> <p>Melchior Wańkowicz, <i>Tędy i owędy</i></p> <p>Aleksander Kamiński, <i>Kamienie na szaniec</i></p> <p>Antoine de Saint-Exupéry, <i>Mały Książę</i></p> <p>wybrane wiersze</p>

	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8
Lektury uzupełniające	Frances Hodgson Burnett, <i>Tajemniczy ogród</i> Kornel Makuszyński, <i>Panna z mokra głową</i> Małgorzata Musierowicz, <i>Opium w rosole</i>	Lewis Carroll, <i>Alicja w Krainie Czarów</i> <i>Nazywam się...</i> Maria Curie-Skłodowska	Lucy Maud Montgomery, <i>Ania z Zielonego Wzgórza</i> Henryk Sienkiewicz, <i>Janko Muzykant</i> <i>Nazywam się...</i> (Albert Einstein, Mahatma Gandhi, Jan Paweł II)	Henryk Sienkiewicz, <i>Krzyżacy</i> Ernest Hemingway, <i>Stary człowiek i morze</i> Agatha Christie, <i>Dwanaście prac Herkulesa</i>	Arkady Fiedler, <i>Dywizjon 303</i> Aleksander Eric-Emmanuel Schmitt, <i>Oskar i pani Róża</i> Barbara Kosmowska, <i>Pozłacana rybka</i> Nancy H. Kleinbaum, <i>Stowarzyszenie Umarłych Poetów</i>

II. KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

W zakresie kształcenia językowego uczniów klas 4–8:

- postrzega język jako narzędzie poznawania, kreowania i rozszerzania granic własnego świata;
- rozumie rolę języka ojczystego w budowaniu tożsamości w wymiarze osobowym, rodzinnym, narodowym i kulturowym;
- rozwija umiejętność porozumiewania się (słuchania, czytania, mówienia i pisanie) w różnych sytuacjach komunikacyjnych i w odniesieniu do różnych aspektów rzeczywistości – z poszanowaniem zasad etykiety językowej;
- postrzega język jako funkcjonalne, cenne i wielowymiarowe narzędzie komunikacji oraz kształtuje swoje wypowiedzi z zamiarem skutecznego porozumiewania się;
- rozwija rozumienie konsekwencji podejmowanych działań językowych i odpowiedzialności za nie;
- poznaje podstawową terminologię pozwalającą opisywać język i sposoby komunikowania się ludzi;
- poszerza wiedzę na temat elementów składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz pełnionych przez nie funkcji;
- rozwija umiejętność poprawnego mówienia i pisanie zgodnego z zasadami ortofonii oraz pisowni i interpunkcji polskiej.

Wedle założeń podstawy programowej uczeń kończący 8 klasę powinien być świadomym użytkownikiem języka i mieć wiedzę oraz umiejętności pozwalające na skuteczne komunikowanie się z innymi. Zatem kształcenie językowe w programie *Słowa z uśmiechem + Myśli i słowa*

stopniowo wyposaża ucznia w podstawowe pojęcia służące opisywaniu języka oraz utrwała w nim przekonanie, że ta wiedza służy efektywnemu porozumiewaniu się z drugim człowiekiem w różnych sytuacjach życiowych. Podejście eksponujące wagę kompetencji komunikacyjnych jako warunku udanych społecznie zachowań językowych ułatwia rozwijanie świadomości ucznia na temat wartości języka w budowaniu tożsamości osobowej oraz – jak wskazuje podstawa – rodzinnej, narodowej i kulturowej.

III. TWORZENIE WYPOWIEDZI

W zakresie tworzenia wypowiedzi uczeń klas 4–8:

- rozwija swoje umiejętności fonacyjne, artykulacyjne i prozodyczne;
- kształci umiejętności wypowiadania się w zakresie różnych form wypowiedzi ustnych i pisemnych z dbałością o kulturę języka;
- doskonali dykcję i umiejętność operowania głosem, rozwija sprawność wygłaszania, recytacji i interpretacji głosowej tekstów;
- rozwija umiejętność identyfikowania intencji rozmówcy oraz wyrażania intencji własnych w określonych aktach mowy;
- doskonali umiejętność celowego i funkcjonalnego wykorzystania środków stylistycznych w tworzonej przez siebie wypowiedzi;
- przejawia motywację do kształcenia sprawności językowej (w zakresie leksyki, fleksji, składni, ortografii) i rozwijania umiejętności funkcjonalnego konstruowania tekstów oraz dbałości o estetykę pracy pisemnej;
- poznaje podstawowe pojęcia z zakresu retoryki, rozwija umiejętności retoryczne, szczególnie w zakresie argumentowania i budowania kolejnych akapitów;
- kształci umiejętność samodzielnego myślenia oraz rozpoznawania mechanizmów perswazji i manipulacji językowej;
- podejmuje próby tworzenia tekstów o charakterze literackim i walorach estetycznych.

W klasach 7–8 systematycznie są rozwijane uczniowskie umiejętności tekstotwórcze i retoryczne, których naukę zapoczątkowano w klasach 4–6. Program *Myśli i słowa* zakłada ich doskonalenie m.in. poprzez:

- polecenia do utworów literackich i tekstów kultury wymagające od ucznia formułowania własnych opinii na dany temat w określonej formie, zarówno ustnej, jak i pisemnej;
- zadania związane z określaniem funkcji środków stylistycznych w tekstach cudzych, kształtujące umiejętność ich wykorzystania w tekście własnym;
- tabele zawierające wiadomości na temat zawartości treściowej form pisemnych (ułatwiające uczniowi zapamiętanie poszczególnych elementów kompozycyjnych tekstu) oraz słownictwo potrzebne do stworzenia własnej wypowiedzi;

- specjalnie dobrane teksty o charakterze retorycznym, pozwalające rozwijać uczniowskie kompetencje tekstotwórcze związane z wyodrębnianiem akapitów, wyszukiwaniem środków retorycznych i określaniem ich wpływu na odbiorcę, argumentowaniem, wnioskowaniem;
- polecenia kształcące umiejętność publicznych wystąpień, głośnego wygłaszania tekstów, doskonalenia dykcji i modulowania głosem;
- ćwiczenia językowe kształcące umiejętność rozpoznawania intencji rozmówcy oraz wyrażania intencji własnych w różnych aktach mowy.

Wszystkie polecenia i zadania zawarte w podręcznikach mają na celu wykształcenie takich umiejętności tekstotwórczych i retorycznych ucznia, które pozwolą mu ze swobodą i przyjemnością tworzyć teksty o wysokiej wartości estetycznej.

	Klasa 4	Klasa 5	Klasa 6	Klasa 7	Klasa 8
Forny wypowiedzi	list	dziennik pamiętnik charakterystyka	list oficjalny	przemówienie charakterystyka porównawcza	głos w debacie
	plan ramowy	plan szczegółowy	streszczenie dialog opowiadanie z dialogiem		
	opowiadanie twórcze i odtwórcze	Opowiadanie z opisem	tekst argumentacyjny (rodzaje argumentów)	tekst argumentacyjny (kompozycja i konstrukcja) rozprawka (typ I, II)	
	opis przedmiotu, miejsca	opis postaci, krajobrazu	opis obrazu opis przeżyć wewnętrznych	opis budowli	opis sytuacji
	życzenia, pozdrowienia zaproszenie ogłoszenie SMS	sprawozdanie z wydarzenia podziękowanie gratulacje zawiadomienie instrukcja	sprawozdanie z filmu, spektaklu reklama dedykacja	recenzja spektaklu, książki	wywiad podanie życiorys CV list motywacyjny

IV. SAMOKSZTAŁCENIE

W zakresie samokształcenia uczeń klas 4–8:

- kształtuje postawę szacunku dla wiedzy i aktywnego poznawania świata oraz potrzebę praktycznego wykorzystania zdobytych wiadomości;
- rozwija umiejętność samodzielnego i skutecznego poszukiwania informacji w różnych źródłach, również za pomocą nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- doskonali umiejętność porządkowania informacji poprzez odpowiednie ich wartościowanie, selekcjonowanie, przetwarzanie i syntetyzowanie;
- uczy się rzetelnie korzystać z różnych źródeł informacji;
- kształtuje postawę poszanowania cudzej własności intelektualnej oraz rozwija umiejętność stosowania cudzysłowu, przypisów, odsyłaczy;
- rozwija nawyk systematycznego uczenia się i pogłębiania zdobytej wiedzy;
- rozwija umiejętność samodzielnego prezentacji wyników swojej pracy;
- wykazuje się aktywnością w zakresie rozwijania indywidualnych zainteresowań różnymi dziedzinami kultury oraz innymi formami poszerzania wiedzy.

Zadania samokształceniowe wymagają od ucznia podjęcia samodzielnych działań indywidualnych lub grupowych na wielu płaszczyznach – począwszy od zgromadzenia potrzebnych materiałów i ich uporządkowania, poprzez przygotowanie pracy w określonej formie do oceny, a skończywszy na prezentacji efektów. Aktywność ucznia, poświęcenie odpowiedniej ilości czasu i nakład pracy włożony w realizację zadania uczą szacunku do zdobytej wiedzy własnej, ale także do cudzej własności intelektualnej, wymagają bowiem rzetelnego opisu źródeł informacji wykorzystanych w pracy, stosowania cudzysłowów, przypisów i odsyłaczy. Zachęcenie ucznia do systematycznego i samodzielnego pogłębiania wiedzy ma na celu także zmotywowanie go do zaprezentowania umiejętności w zawodach, konkursach czy olimpiadach o różnorodnym zakresie tematycznym.

3. Treści nauczania – wymagania szczegółowe i przewidywane osiągnięcia uczniów

KLASA 4		
Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
René Goscinny, Jean-Jacques Sempé <i>Nowe przygody Mikołajka</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> bohater składanie obietnic formułowanie rad wartości: rodzina 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły (I.1.7) charakteryzuje bohatera (I.1.9) wskazuje w utworze bohatera głównego (I.1.11) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Joanna Kulmowa <i>Marzenia</i>	<ul style="list-style-type: none"> wers odczytywanie znaczeń ukrytych ćwiczenia kreatywnego myślenia 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) odczytuje teksty poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
Małgorzata Musierowicz <i>Szósta klepka</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> zdarzenia plan zdarzeń sytuacja komunikacyjna formułowanie rad wartości: dom, rodzina 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16)

		<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Maciej Wojtyszko <i>Bolek i Lolek. Straszne skutki oglądania telewizji</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> dialog formułowanie prośb technika głośnego czytania film animowany zasady oglądania telewizji 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje dialog w tekście (I.1.8) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do filmu (I. 2.8) świadomie i z uwagą odbiera filmy oraz programy telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży (I.2.13)
<p>Stanisław Grochowiak <i>Telewizor</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wyobrażenia program telewizyjny sztuki audiowizualne 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio I. 2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) świadomie i z uwagą odbiera filmy oraz programy telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży (I.2.13)
<p>Liliana Bardijewska <i>Dom ośmiu tajemnic</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> narrator narracja argument wartość kulturalnej rozmowy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje narratora i bohatera (I.1.9) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera

		<p>(I.1.20)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I. 2.11)
<p>Anna Onimichowska <i>Duch starej kamienicy</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> świat przedstawiony fikcja literacka nazywanie uczuć technika głośnego czytania 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką (I.1.2) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohatera (I.1.9) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
<p>Janusz Christa <i>Kajko i Kokosz. Szkoła latania</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> komiks świat przedstawiony wyrażanie opinii komizm 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohaterów (I.1.9) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy (I. 2.7)
<p>René Goscinny, Jean-Jacques Sempé <i>Mikołajek*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką (I.1.2) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) rozpoznaje dialog w tekście (I.1.8) charakteryzuje bohaterów (I.1.9) określa tematykę utworu (I.1.12) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera

		<p>(I.1.20)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Barbara Stenka <i>Masło przygodowe</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> powtórzenie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Jan Twardowski <i>Nowe patyki i patyczki</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> drzewo genealogiczne słownictwo dotyczące pokrewieństwa zdrobnienia wartości: tradycja, rodzina 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) charakteryzuje bohaterów (I.1.9) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I. 2.11)
Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> (fragment – opis dworku)	<ul style="list-style-type: none"> opis przedmiotu postacie historyczne rodzinne pamiątki wartości: dom rodzinny, 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) charakteryzuje bohaterów (I.1.9)

	ojczyzna, tradycja	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (I.2.4)
Władysław Bełza <i>Katechizm polskiego dziecka (Kto ty jesteś?)</i>	<ul style="list-style-type: none"> tematyka utworu intencja wypowiedzi symbole narodowe wartości: ojczyzna, patriotyzm 	<ul style="list-style-type: none"> określa tematykę utworu (I.1.12) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I. 2.11)
Józef Wybicki <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>	<ul style="list-style-type: none"> hymn narodowy (pieśń patriotyczna) radę dla recytujących zwrotka refren wartości: wolność, patriotyzm, ojczyzna, bohaterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje czytany utwór jako hymn (I.1.3) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym strofę i refren (I. 1.6) charakteryzuje bohaterów (I.1.9) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
Czesław Janczarski <i>Kamienna płyta</i> Helena Bechlerowa <i>Święto Zmarłych</i>	<ul style="list-style-type: none"> osoba mówiąca w wierszu szacunek i pamięć zasady zachowania formułowanie rad nekropolie wartości: człowiek, bohaterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje podmiot liryczny (I.1.9) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz

		<p>określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
<p>Kazimierz Szymeczko <i>A to historia!</i> <i>Opowiadania z dziejów Polski</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> postać historyczna czytanie mapy anegdota geneza opis przedmiotu wartości: bohaterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohatera (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3)
<p>Grzegorz Kasdepke <i>Różga</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> obrazowanie realistyczne nazywanie emocji list wartości: życie, szacunek dla zwierząt, odpowiedzialność, sumienność 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohatera (I.1.9) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
<p>Teofil Lenartowicz <i>Mizerna cicha</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> kolęda szopka (formy) tradycje i zwyczaje bożonarodzeniowe wartości: rodzina 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuk plastycznych (I.2.8) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I. 2.11)
<p>Ludwik Jerzy Kern <i>Bajka o Starym i Nowym Roku</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis bohatera ▪ przysłowia ▪ pisownia nazw świąt, obrzędów, zwyczajów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio I. 2.2) ▪ odczytuje teksty poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
<p>Małgorzata Musierowicz <i>Opium w rosole*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką (I.1.2) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ rozpoznaje dialog w tekście (I.1.8) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje

		<p>ważne od drugorzędnych (I.2.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
John Ronald Reuel Tolkien <i>Władca Pierścieni. Drużyna Pierścienia</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Wilhelm Grimm, Jacob Grimm <i>Królowa pszczoł</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdarzenia fantastyczne i realistyczne ▪ czas i miejsce akcji ▪ bohaterowie realistyczni i fantastyczni ▪ szczęśliwe zakończenie ▪ wartości: dobro, szacunek, altruizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Charles Perrault <i>Kopciuszek</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bohaterowie ▪ ocena postaci ▪ rekwizyt ▪ kontrast 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły,

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przesłanie ▪ afisz teatralny ▪ wartości: dobro 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
<p>Kazimierz Władysław Wójcicki</p> <p><i>O Waligórze i Wyrwidębie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ świat przedstawiony ▪ rekwizyty baśniowe ▪ motyw wędrowny w baśniach ▪ funkcja rekompensacyjna baśni ▪ wartości: braterstwo 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
<p>Aleksander Puszkina</p> <p><i>Bajka o rybaku i rybce</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obrazowanie fantastyczne i realistyczne ▪ problem winy i kary ▪ ocena zachowań i postaw ▪ etykieta językowa ▪ nagranie dźwiękowe baśni ▪ wartości: szacunek, dobro 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)

<p>Hans Christian Andersen <i>Dzielny ołowiany żołnierz</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uosobienie ▪ świat przedstawiony ▪ opis i ocena postaci ▪ wartości: honor, bohaterstwo, piękno, miłość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim uosobienie (I.1.4) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Bohdan Butenko <i>Jaś i Małgosia</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analiza świata przedstawionego ▪ konwencja ▪ gatunek ▪ konteksty literackie ▪ zabawy literackie ▪ wartość zabawy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury (I.2.8)
<p>Andrzej Maleszka <i>Magiczne drzewo</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ świat przedstawiony ▪ elementy fantastyczne ▪ cechy baśni ▪ współczesne baśnie ▪ nazywanie emocji ▪ ocena postaci i zdarzeń ▪ wartości: braterstwo, przyjaźń 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18)

<p>Jan Brzechwa <i>Akademia pana Kleksa*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sztuka filmowa ▪ adaptacja filmowa utworu ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2) ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ rozpoznaje dialog w tekście (I.1.8) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów (I.1.9) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (filmowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10) ▪ odnosi treści tekstów kultury do
---	--	---

		<p>własnego doświadczenia (I.2.11)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jacek Ingot <i>Eri i smok</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Joanna Kulmowa <i>Moje próżnowanie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wiersz ▪ poezja i poeta ▪ rola i istota poezji ▪ inspiracje twórcze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers (I.1.6) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury (I.1.8) ▪ charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)
Stanisław Grochowiak <i>Wyliczanka</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obrazy poetyckie ▪ rym ▪ ożywienie ▪ dziecięce wyliczanki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim ożywienie i określa jego funkcję (I.1.4) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) ▪ rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym (I.1.6) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15)

		<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Julian Kornhauser <i>Wyciągnięta ręka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> podmiot liryczny nastrój wrażenia czytelnicze nazywanie emocji wartości: człowiek, tolerancja, empatia 	<ul style="list-style-type: none"> nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Małgorzata Strzałkowska <i>Kosze pełne snów</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> epitet określenia opisujące i oceniające czytanie kontekstualne 	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet i określa jego funkcję (I.1.4) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
<p>Józef Ratajczak <i>Obłoki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> obrazy poetyckie porównanie znaczenie związków wyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim porównanie i określa jego funkcję (I.1.4) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Wincenty Faber <i>Pogoda</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> przenośnia informacja a język poetycki połączenia wyrazowe utrwalone w języku wartości: piękno 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim przenośnię i określa jej funkcję (I.1.4) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Julian Tuwim <i>Dwa wiatry</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ temat wiersza ▪ wyrazy bliskoznaczne ▪ środki stylistyczne: powtórzenie ▪ wartości: zabawa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, zdrobnienie, uosobienie ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) ▪ dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
<p>Jan Brzechwa <i>Ptasie plotki</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wrażenia czytelnicze ▪ uosobienie ▪ odpowiedzialność za słowo ▪ ranga słowa ▪ plotka ▪ wartości: prawda 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim uosobienie i określa jego funkcję (I.1.4) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Frances Hodgson Burnett <i>Tajemniczy ogród*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ rozpoznaje dialog w tekście (I.1.8) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów

		<p>(I.1.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Konstanty Ildefons Gałczyński <i>W leśniczówce</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności

		z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Małgorzata Strękowska-Zaremba <i>Detektyw Kefirek</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> fikcja literacka motyw detektywa intryga komizm rozmowa telefoniczna 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio I. 2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Mark Twain <i>Przygody Tomka Sawyera</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> analiza świata przedstawionego argumentowanie notatka graficzna SMS wartości: przyjaźń 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio I. 2.2) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Alfred Szklarski <i>Tomek na wojennej ścieżce</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> opinia o bohaterach ocena zdarzeń imiona notatka (powtórzenie) kultura Indian 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I. 2.2)

		<ul style="list-style-type: none"> odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
<p>Witold Bobiński <i>Idę do kina</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> tworzywo filmowe historia kina kadr plany filmowe słownictwo dotyczące sztuki filmowej 	<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio I. 2.2) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do (I.2.8) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego) (I.2.9) świadomie i z uwagą odbiera filmy (I.2.13)
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Małe kina</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> obrazy poetyckie funkcja przenośni i epitetów gatunki filmowe wyrażanie opinii savoir-vivre kinomana 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, przenośnię i określa ich funkcje (I.1.4) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego) (I.2.9) świadomie i z uwagą odbiera filmy (I.2.13)
<p>Kornel Makuszyński <i>Panna z mokrą głową*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ rozpoznaje dialog w tekście (I.1.8) ▪ charakteryzuje bohaterów (I.1.9) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Cornelia Funke <i>Atramentowe serce</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności

		z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
A może to Cię zainteresuje? Ida Pierelotkin <i>Ala Betka</i> (fragment) Aneta Górnicka-Boratyńska <i>Zielone pomarańcze, czyli PRL dla dzieci</i> (fragment) Michael Ende <i>Nie kończąca się historia</i> (fragment) Mikołaj Łoziński <i>Bajki dla Idy</i> (fragment) Beata Ostrowicka <i>Eliksir przygód</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> fragmenty współczesnych tekstów o wysokich wartościach literackich i wychowawczych zamieszczone po każdym rozdziale – w formie zachęty do sięgnięcia po całość utworu – inspirowanie czytelnictwa, wzmacnianie motywacji czytelnich 	<ul style="list-style-type: none"> poznaje teksty z zakresu lektur uzupełniających w PP
Wszyscy to czytali Hanna Ożogowska <i>Tajemnica zielonej pieczęci</i> Janusz Korczak <i>Król Maciuś Pierwszy</i> (fragment) Bolesław Leśmian <i>Przygody Sindbada Żeglarza</i> (fragment) Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> (fragment – zachód słońca) Karol May <i>Winnetou</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> fragmenty tekstów o wysokich wartościach literackich i wychowawczych, zaliczonych do tradycji literackiej, zamieszczone po każdym rozdziale – w formie zachęty do sięgnięcia po całość utworu – inspirowanie czytelnictwa, wzmacnianie motywacji czytelnich 	<ul style="list-style-type: none"> poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych i uzupełniających w PP
II. Kształcenie językowe		
Części mowy: czasownik	<ul style="list-style-type: none"> znaczenia czasownika funkcja czasownika formy osobowe i nieosobowe czasownika osoba, liczba i rodzaj czasownika czas teraźniejszy czas przeszły 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika (II.1.3) rozpoznaje formy liczby, osoby, czasu, i rodzaju gramatycznego czasownika

AUTORZY: Anita Żegleń, Ewa Nowak

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ czas przyszły 	<p>oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych (II.1.6) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: rzeczownik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenia rzeczownika ▪ funkcja rzeczownika ▪ rzeczowniki własne ▪ rzeczowniki pospolite ▪ liczba i rodzaj rzeczownika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (rzeczownik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ rozpoznaje formy liczby i rodzaju gramatycznego rzeczownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4) ▪ stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych (II.1.6) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przymiotnik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenia przymiotnika ▪ funkcja przymiotnika ▪ liczba i rodzaj przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przymiotnik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ rozpoznaje formy liczby i rodzaju gramatycznego przymiotnika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4) ▪ stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych (II.1.6) ▪ rozumie rolę przymiotników w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach (II.1.7) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przysłówek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenia przysłówka ▪ funkcja przysłówka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przysłówek) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ rozumie rolę przysłówek w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach (II.1.7) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)

Składnia: części zdania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmiot ▪ orzeczenie ▪ związek główny w zdaniu ▪ określenia ▪ związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie) (II.1.8) ▪ rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny (II.1.10) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Składnia: wypowiedzenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wypowiedzenie ▪ wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące ▪ wypowiedzenia wykrzyknikowe ▪ zdanie ▪ równoważnik zdania ▪ zdanie pojedyncze rozwinięte ▪ zdanie pojedyncze nierozwinięte 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i stosuje (II.1.11) ▪ rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdania pojedyncze, równoważniki zdania rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej (II.1.12) ▪ przekształca konstrukcje składniowe – zdania w równoważniki zdań i odwrotnie (II.1.13) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1) ▪ poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, znaku zapytania, wykrzyknika (II.4.2)
Zróżnicowanie języka: synonimy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyrazy bliskoznaczne ▪ słownik wyrazów bliskoznacznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia synonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach (II.2.8) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Komunikacja językowa i kultura języka: sytuacja komunikacyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powitanie ▪ pożegnanie ▪ przedstawianie się ▪ sytuacja oficjalna i nieoficjalna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny (II.2.1) ▪ używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej (II.2.2) ▪ dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi (II.2.7) ▪ określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi (II.3.3)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady (II.3.7)
Komunikacja językowa i kultura języka: niewerbalne środki komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gest ▪ mimika ▪ postawa ciała ▪ znaki ▪ piktogramy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi (II.3.3) ▪ rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (II.3.4)
Komunikacja językowa i kultura języka: warstwa brzmieniowa języka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ głoska a litera ▪ samogłoski i spółgłoski ▪ sylaba 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcia głoska, litera, sylaba (II.3.5)
Ortografia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pisownia wyrazów z: <i>rz, ż, ó, u, h, ch</i> ▪ pisownia wyrazów z <i>ą, ę</i> ▪ pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy ▪ pisownia wyrazów wielką i małą literą 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Interpunkcja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kropka ▪ znak zapytania ▪ znak wykrzyknika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, znaku zapytania, znaku wykrzyknika (II.4.2)
III. Formy wypowiedzi		
List tradycyjny i list elektroniczny (e-mail) Grzegorz Kasdepke <i>List</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ list tradycyjny ▪ e-mail ▪ <i>savoir-vivre</i> ▪ akapit listu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie listu (III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ rozróżnia współczesne komunikaty (e-mail) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej (III.2.6) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)

Plan ramowy Astrid Lindgren <i>Pippi Pończoszanka</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> plan wydarzeń (ramowy) 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) dokonyuje selekcji informacji (III.1.4) tworzy plan twórczy i odtwórczy tekstu (III.2.3) opowiada o przeczytany tekście (III.2.5) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9)
Opowiadanie	<ul style="list-style-type: none"> opowiadanie jako forma wypowiedzi zasady barwnego opowiadania akapit 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) dokonyuje selekcji informacji (III.1.4) tworzy spójną wypowiedź w formie opowiadania (odtwórczego i twórczego) (III.2.1) tworzy plan twórczy i odtwórczy tekstu (III.2.3) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Recytacja	<ul style="list-style-type: none"> wymowa interpretacja 	<ul style="list-style-type: none"> wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i następstwem pauz (III.2.2)
Opis przedmiotu	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy

		<p>gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opisu przedmiotu (III.2.1) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Życzenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ życzenia jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie życzeń (III.2.1) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Opowiadania o charakterze baśniowym</p> <p>Grzegorz Ptak <i>Oto moja baśń</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ baśń ▪ opowiadanie o charakterze fantastycznym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opowiadania o charakterze baśniowym (III.2.1) ▪ tworzy plan tekstu (III.2.3) ▪ tworzy opowiadanie na podstawie serii obrazów (III.2.7) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)

<p>Zaproszenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zaproszenie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie zaproszenia (III.2.1) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Ogłoszenie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ogłoszenie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie ogłoszenia (III.2.1) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Opis miejsca Roald Dahl <i>Charlie i fabryka czekolady</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opisu miejsca (III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)

<p>Notatka</p> <p>Jacek Cygan</p> <p><i>Cała Polska czyta dzieciom</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ notatka ▪ dzieje książki ▪ biblioteki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ redaguje notatki (III.2.4) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>SMS</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ SMS ▪ zasady grzeczności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ rozróżnia współczesne komunikaty (SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej (III.2.6) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Kartka z pozdrowieniami</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozdrowienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Rozmowa telefoniczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozmowa telefoniczna ▪ zasady grzeczności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens (III.1.1)

IV. Samokształcenie
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ doskonalą ciche i głośne czytanie tekstów prozatorskich i poetyckich (IV.1) ▪ doskonalą różne formy (notatki odręczne w różnych formach, notatki zapisywane za pomocą edytora tekstu) zapisywania pozyskanych informacji (IV.2) ▪ korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi informacje, selekcjonuje je, obmyśla sposoby ich prezentacji, szczególnie podczas wykonywania zadań oznaczonych w podręczniku jako projektowe (IV.3) ▪ zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (w bibliotekach szkolnych, miejskich, bibliotekach <i>on-line</i>) (IV.4) ▪ korzysta ze słownika ortograficznego (IV.5) ▪ rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań (IV.9)

KLASA 5		
Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
Joanna Olech <i>Dynastia Miziołków</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dziennik ▪ komizm ▪ ocena zdarzeń ▪ informacja a opinia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje utwór jako dziennik; wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6)
Katarzyna Majgier <i>Przebój na pięć</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bohater pierwszoplanowy ▪ bohater drugoplanowy ▪ przedstawianie opinii ▪ wartości: talent 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy

		<p>wiedzy o kulturze (I.1.18)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuk audiowizualnych (I.2.8) ▪ wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego) (I.2.9) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)
<p>Ałbena Grabowska-Grzyb <i>Julek i Maja w labiryncie</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ narrator trzecioosobowy ▪ świat realny i świat wirtualny ▪ formułowanie rad ▪ wyrażanie opinii 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozpoznaje narrację trzecioosobową i wskazuje jej funkcję w utworze (I.1.10) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Olga Masiuk <i>Tydzień Konstancji</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ problematyka tekstu ▪ bohater tytułowy ▪ narrator pierwszoosobowy ▪ uprzejmość w rozmowie ▪ wartości: empatia, szacunek dla osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozpoznaje narrację pierwszoosobową i wskazuje jej funkcję w utworze (I.1.10) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17)

		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
Roksana Jędrzejewska-Wróbel <i>Kosmita</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> wyrażanie emocji nazywanie uczuć narrator pierwszoosobowy i trzecioosobowy – porównanie argumenty odnoszące się do faktów i emocji wartość: tolerancja dla odmienności 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
Edmund Niziurski <i>Sposób na Alcybiadesa</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> plan ramowy cechy charakteru charakterystyka komizm w utworze literackim 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
Małgorzata Musierowicz <i>Dziecko piątku</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> znaki teatru język teatru teatr lalkowy komunikacja niewerbalna afisz teatralny 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) rozumie swoistość tekstów kultury

		<p>przynależnych do teatru (I.2.8)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka (I.2.9)) świadomie i z uwagą odbiera spektakle teatralne (I.2.13)
<p>Bolesław Prus <i>Katarynka</i>* lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> nowela podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) rozpoznaje czytany utwór jako nowelę oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; (I.1.3) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4) odróżnia zawarte w tekście

		<p>informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury (I.2.8) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Aleksander Dumas <i>Trzej muszkietierowie</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Antonina Domańska <i>Historia żółtej ciżemki</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utwór historyczny ▪ wydarzenie historyczne ▪ bohater historyczny ▪ postacie fikcyjne ▪ archaizmy¹ ▪ sztuka sakralna ▪ opis dzieła sztuki ▪ wartości: piękno, talent 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych

¹ Szarym kolorem wyróżniono treści, które będą omawiane szerzej w klasach 7–8.

		<p>(I.2.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuk plastycznych (I.2.8)
<p>Tadeusz Biernacki, Andrzej Hałaciński <i>My, Pierwsza Brygada</i></p> <p>Leon Łuskino <i>Piechota</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liryka patriotyczna ▪ pieśń ▪ muzyczność utworu ▪ wartości: ojczyzna, patriotyzm, wolność, bohaterstwo, odwaga 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie (I.1.6) ▪ charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Józef „Ziutek” Szczepański <i>Pałacyk Michla,</i></p> <p>Roksana Jędrzejewska-Wróbel <i>Halicz (fragment)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ piosenka ▪ komiks ▪ ogłoszenie ▪ intencje wypowiedzi ▪ wartości: wolność, bohaterstwo, odwaga 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ charakteryzuje komiks jako tekst kultury (I.2.7)
<p>Mariusz Zaruski <i>Na bezdrożach tatrzańskich (fragment)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspomnienia ▪ opowiadanie ▪ punkt kulminacyjny ▪ cechy postaci ▪ przysięga ▪ wartości: bohaterstwo, poświęcenie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako baśń opowiadanie oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym punktu kulminacyjnego (I.1.5) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich

		<p>wzajemną zależność (I.1.7)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny (I.2.1) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6)
Kazimierz Wierzyński <i>Na start</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmiot liryczny ▪ bohater liryczny ▪ wykrzyknienia ▪ środki stylistyczne i ich funkcja (powtórzenie) ▪ wartości: talent, piękno 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitety, porównania, przenośnie i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)
Janusz Pindera <i>Życie pokaże</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ artykuł prasowy ▪ tekst publicystyczny ▪ selekcja informacji ▪ tytuł i śródtytuły ▪ fakty i opinie ▪ wartości: talent, praca 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu i śródtytułów (I.1.5) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ identyfikuje wypowiedź jako tekst publicystyczny (I.2.1) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
Stefan Majchrowski <i>Pan Sienkiewicz</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ encyklopedia ▪ hasło encyklopedyczne ▪ Nagroda Nobla ▪ tekst informacyjny ▪ selekcja informacji ▪ argumentowanie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera

		<p>(I.1.20)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny, lub reklamowy (I.2.1) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
<p>Ferenc Molnár <i>Chłopcy z Placu Broni</i>*</p> <p>lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ adaptacja radiowa ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12), (I.1.14) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ odróżnia informacje o faktach od

		<p>opinii (I.2.6)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuk audiowizualnych (I.2.8) ▪ rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) ▪ świadomie i z uwagą odbiera programy radiowe, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży (I.2.13) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Seweryna Szmaglewska <i>Czarne Stopy</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Nikos Chadzinikolau <i>Mity greckie</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ mit i mitologia ▪ bogowie greccy i ich atrybuty ▪ frazeologizmy mitologiczne ▪ notatka graficzna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako mit oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18)

		<ul style="list-style-type: none"> wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
Wanda Markowska <i>Prometeusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> nazywanie cech określanie postaw ocena postaci i zdarzeń przedstawianie opinii argumentowanie wartości: altruizm 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje czytany utwór jako mit oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
Gerard Moncomble <i>O tym, jak Demeter straciła swoją ukochaną córkę i przemieniła ziemię w pustynię</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> nadawca i odbiorca wypowiedzi notatka graficzna szczegółowy plan zdarzeń personifikacja (uosobienie) wyrażanie emocji 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje czytany utwór jako mit oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) określa doświadczenia bohaterów literackich (I.1.16) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
Jan Parandowski <i>Szyf</i>	<ul style="list-style-type: none"> elementy realistyczne i fantastyczne funkcje mitów przedstawianie opinii dawanie rad wartości: uczciwość 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje czytany utwór jako mit oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) opowiada o wydarzeniach fabuły,

		<p>ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Jan Parandowski <i>Dedal i Ikar</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyrażanie sądu o zdarzeniach ▪ formułowanie opinii ▪ charakteryzowanie bohaterów ▪ konteksty kulturowe ▪ wartości: marzenia, ▪ motywacja do działania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako mit oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)
<p>Wanda Markowska <i>Orfeusz i Eurydyka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis miejsca ▪ temat i główna myśl tekstu ▪ argumentowanie ▪ rola artysty ▪ nazywanie uczuć ▪ wartości: miłość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako mit oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ określa temat i główną myśl tekstu

		(I.2.3)
Cecylia Niewiadomska <i>Podanie o Lechu, Piast</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podanie i jego cechy ▪ plan wydarzeń ▪ życzenia ▪ argumentowanie ▪ wartości: rodzina, tradycja, gościnność 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (programu informacyjnego, programu rozrywkowego) (I.2.9)
Hanna Zdzitowiecka <i>Bursztynowa korona</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ klechda i jej cechy ▪ opis miejsca ▪ przedstawianie opinii ▪ argumenty odnoszące się do logiki i emocji ▪ hasło encyklopedyczne ▪ tekst literacki a informacyjny ▪ wartości: prawda, dobro 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny (I.2.1) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury (I.2.8)
Mariusz Wollny <i>Tropem smoka.</i> <i>Bajeczny przewodnik po magicznym Krakowie</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ legenda i jej cechy ▪ legenda a baśń – porównanie ▪ tytuł i podtytuł ▪ korzystanie z różnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako legendę oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne

	<p>źródeł informacji</p> <ul style="list-style-type: none"> artykuł publicystyczny przedstawianie opinii 	<p>i fantastyczne w utworach (I.1.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu i podtytułu (I.1.5) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny (I.2.1) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
<p>Artur Oppman <i>Złota kaczka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> akcja zdarzenia i ich związki przyczynowo skutkowe mapa nacechowanie językowe postaci sentencja przedstawianie opinii wartości: empatia 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) rozpoznaje czytany utwór jako legendę oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Adam Mickiewicz <i>Pani Twardowska</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> postacie pierwszoplanowe cudzość i jego funkcja zdarzenia realistyczne i fantastyczne nastrój utworu zdrobnienia i zgrubienia nastrój zdarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) wskazuje w utworze bohaterów

		<p>głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11)</p> <ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Clive Staples Lewis <i>Opowieści z Narnii.</i> <i>Lew, czarownica i stara szafa*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> scenariusz filmowy adaptacja filmowa podstawowe pojęcia z zakresu epiki: powtórzenie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu (I.1.5) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) odróżnia zawarte w tekście

		<p>informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i filmu (I.2.8) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka); wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu) (I.2.9) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (filmowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10) świadomie i z uwagą odbiera filmy (I.2.13) utrwała wiedzę i umiejętności za zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Sat-Okh <i>Biały Mustang</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> utrwała wiedzę i umiejętności za zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Jan Sztaudynger <i>Fraszki</i> (wybór)	<ul style="list-style-type: none"> apostrofa puenta fraszka język poetycki 	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozpoznaje w tekście literackim apostrofę i określa jej funkcję (I.1.4) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym puenty (I.1.5) określa tematykę oraz problematykę

		<p>utworu (I.1.12)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ rozumie przynależność tekstów kultury przynależnych do literatury (I.2.8)
<p>Maciej Wojtyszko <i>Saga Rodu Kłaptunów</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obrazowanie fantastyczne ▪ charakteryzowanie bohatera ▪ wartość słowa ▪ rola poety 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6)
<p>Wanda Chotomska <i>Duch poety</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utwór dramatyczny przeznaczony na scenę ▪ skecz ▪ inscenizacja ▪ tekst główny i poboczny ▪ tekst: wypowiedzi bohaterów a wskazówki autora ▪ język potoczny ▪ komizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuki teatru (I.2.8) ▪ wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka (I.2.9) ▪ rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (sceniczna) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10) ▪ świadomie i z uwagą odbiera spektakle teatralne (I.2.13)

AUTORZY: Anita Żegleń, Ewa Nowak

Jan Twardowski <i>Klasówka z religii</i>	<ul style="list-style-type: none"> warstwa brzmieniowa tekstu wyrazy dźwiękonaśladowcze wartości: życie 	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozpoznaje w tekście literackim wyrazy dźwiękonaśladowcze i określa ich funkcję (I.1.4) charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Józef Ratajczak <i>Cień</i>	<ul style="list-style-type: none"> warstwa brzmieniowa utworu rodzaje rymów ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim ożywienie i określa jego funkcję (I.1.4) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym (I.1.6) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)
Stanisław Młodożeniec <i>Kulawa droga</i>	<ul style="list-style-type: none"> warstwa brzmieniowa utworu wyrazy dźwiękonaśladowcze rytm uosobienie ożywienie zdrobnienia zgrubienia 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, wyrazy dźwiękonaśladowcze, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, liczbę sylab w wersie (I.1.6) charakteryzuje bohaterów wiersza (I.1.9) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> (fragmenty – koncert wieczorny)	<ul style="list-style-type: none"> środki stylistyczne i ich funkcja (powtórzenie) obrazy poetyckie wartości: piękno 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, liczbę sylab w wersie (I.1.6) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)
<p>Czesław Miłosz <i>Wyprawa do lasu</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmiot liryczny ▪ sytuacja liryczna ▪ nastrój wiersza ▪ funkcje środków stylistycznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
<p>Lewis Carroll <i>Alicja w Krainie Czarów*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi

		<p>(I.1.16)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury (I.2.8) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Joanna Kulmowa <i>Wio, Leokadio</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Juliusz Verne <i>W 80 dni dookoła świata</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powieść podróżnicza ▪ bohater epizodyczny ▪ obrazowanie realistyczne ▪ dziennik ▪ pozdrowienia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. podróżnicza (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7)

		<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) odróżnia informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
Szarłota Paweł <i>Przygody Kleksa. Złoto Alaski</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> komiks (powtórzenie) elementy fantastyczne i realistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy (I.2.7)
Jan Mela <i>Poza horyzonty</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> pamiętnik charakteryzowanie bohatera wartości: życie, pasja, tolerancja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje czytany utwór jako pamiętnik oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; (I.1.3) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)
Adam Bahdaj <i>Kapelusz za 100 tysięcy</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> powieść detektywistyczna świat przedstawiony (powtórzenie) dedukcja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. detektywistyczne (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5)
<p>Henryk Sienkiewicz <i>W pustyni i w puszczy*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wątek główny, wątki poboczne ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne (I.1.13) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze; określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i filmu (I.2.8) ▪ rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (filmowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Joseph Rudyard Kipling <i>Księga dżungli</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
<p>A może to cię zainteresuje?</p> <p>Ewa Nowak <i>Pajaczek na rowerze</i> (fragment)</p> <p>Nazywam się... Maria Curie-Skłodowska (fragment)</p> <p>Olaf Fritsche <i>Skarb Troi</i> (fragment)</p> <p>Ludwik Jerzy Kern <i>Gitara</i></p> <p>Marcin Koziół <i>Skrzynia władcy piorunów</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fragmenty współczesnych tekstów o wysokich wartościach literackich i wychowawczych zamieszczone po każdym rozdziale – w formie zachęty do sięgnięcia po całość utworu – inspirowanie czytelnictwa, wzmacnianie motywacji czytelnicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poznaje teksty z zakresu lektur uzupełniających w PP

<p>Wszyscy to czytali Kornel Makuszyński <i>Szatan z VII klasy</i> (fragment) Józef Kraszewski <i>Stara baśń</i> (fragment legendy o Kraku i Wandzie) Leopold Staff <i>Deszcz majowy</i> Jan Pietrzak <i>Żeby Polska była Polską</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fragmenty tekstów o wysokich wartościach literackich i wychowawczych, zaliczonych do tradycji literackiej, zamieszczone po każdym rozdziale – w formie zachęty do sięgnięcia po całość utworu – inspirowanie czytelnictwa, wzmacnianie motywacji czytelnicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych i uzupełniających w PP
<p>II. Kształcenie językowe</p>		
<p>Części mowy: czasownik</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odmiana czasownika (powtórzenie) ▪ czasowniki dokonane i niedokonane ▪ strona czynna i bierna ▪ trudne formy czasu przeszłego 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika (II.1.3) ▪ rozpoznaje formy liczby, osoby, czasu, i rodzaju gramatycznego czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4) ▪ rozumie konstrukcję strony czynnej i biernej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotne, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi (II.1.5) ▪ stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
<p>Części mowy: rzeczownik</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odmiana rzeczownika (powtórzenie) ▪ przypadki rzeczownika ▪ temat i końcówka rzeczownika ▪ oboczności w temacie rzeczownika ▪ rzeczowniki żywotne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (rzeczownik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego rzeczownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki (II.1.4)

	i nieżywotne, osobowe i nieosobowe	<ul style="list-style-type: none"> stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przymiotnik	<ul style="list-style-type: none"> odmiana przymiotnika (powtórzenie) związek przymiotnika z rzeczownikiem przypadki przymiotnika 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przymiotnik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego przymiotnika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) rozumie rolę przymiotników w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach (II.1.7) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: liczebnik	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie liczebnika funkcja liczebnika liczebniki główne liczebniki porządkowe odmiana liczebników głównych i porządkowych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (liczebnik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego liczebnika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; (II.1.4) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przysłówek	<ul style="list-style-type: none"> przysłówek w związkach wyrazowych 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przysłówek) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozumie rolę przysłówków w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach (II.1.7) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przyimek	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie przyimka funkcja przyimka przyimki proste 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przyimek) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyimki złożone ▪ wyrażenie przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Składnia: części zdania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmiot ▪ orzeczenie ▪ przydawka ▪ dopełnienie ▪ okolicznik (miejsca, czasu, sposobu) ▪ związek główny i związki poboczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe (podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie, okolicznik) (II.1.8) ▪ rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny (II.1.10) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Składnia: typy związków wyrazowych	<ul style="list-style-type: none"> ▪ związek zgody ▪ związek rządu ▪ związek przynależności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe (podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie, okolicznik) (II.1.8) ▪ rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków (II.1.10) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Składnia: wypowiedzenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdania pojedyncze i złożone ▪ zdania rozwinięte i nierozwinięte ▪ zdania złożone współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdania pojedyncze, zdania złożone (współrzędnie i podrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej (II.1.12) ▪ przekształca konstrukcje składniowe – zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie (II.1.13) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1) ▪ poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: przecinka, kropki, znaku zapytania, wykrzyknika (II.4.2)
Zróżnicowanie języka: odmiany polszczyzny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ język mówiony i język pisany ▪ oficjalna i nieoficjalna odmiana polszczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego (II.2.1) ▪ posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny (II.2.2)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ styl a sytuacja komunikacyjna ▪ etykieta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej (II.2.3) ▪ dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi (II.2.7) ▪ rozumie na czym polega etykieta językowa (II.3.7)
Zróżnicowanie języka: frazeologizmy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ związki frazeologiczne ▪ słownik frazeologiczny ▪ dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi (II.2.4) ▪ rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach (II.2.5) ▪ dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi (II.2.7)
Komunikacja językowa i kultura języka: warstwa brzmieniowa języka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ głoski twarde i miękkie ▪ głoski dźwięczne i bezdźwięczne ▪ podział wyrazu na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcia głoska, litera, sylaba (II.3.5)
Ortografia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pisownia wyrazów z <i>rz</i>, <i>ż</i>, <i>ó</i>, <i>u</i>, <i>h</i>, <i>ch</i> (powtórzenie) ▪ pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy ▪ pisownia wyrazów wielką i małą literą (powtórzenie) ▪ pisownia przymków i wyrażen przymkowych ▪ pisownia zakończeń <i>-ii</i>, <i>-i</i>, <i>-ji</i> ▪ pisownia końcówek <i>-ę</i>, <i>-em</i>, <i>-q</i>, <i>-om</i> ▪ oznaczanie głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych ▪ oznaczanie spółgłosek miękkich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Interpunkcja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kropka ▪ znak zapytania ▪ znak wykrzyknika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym 	(II.4.2)
III. Formy wypowiedzi		
<p>Dziennik</p> <p>Joanna Olech <i>Dynastia Miziołków</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dziennik jako forma wypowiedzi ▪ zapis dat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ opowiada o przeczytanim tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Argument	<ul style="list-style-type: none"> ▪ argumentowanie ▪ argumenty odnoszące się do logiki ▪ argumenty odnoszące się do emocji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens (III.1.1) ▪ rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji; ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Opis postaci literackiej</p> <p>Barbara Kosmowska <i>Buba</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź,

		<p>stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opisu postaci (III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Plan szczegółowy</p> <p>Iwona Czarkowska</p> <p><i>Duchy ze Wzgórza Rabowników</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan wypowiedzi (szczegółowy) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ tworzy plan twórczy i odtwórczy tekstu (III.2.3) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji (III.2.7) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9)
<p>Opowiadanie z elementami opisu</p> <p>Wanda Chotomska</p> <p><i>Pomnik Kopernika</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiadanie jako forma wypowiedzi ▪ funkcja opisu w opowiadaniu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ zna zasady budowania akapitów

		<p>(III.1.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opowiadania (odtwórczego i twórczego) (III.2.1) ▪ tworzy plan twórczy i odtwórczy tekstu (III.2.3) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji (III.2.7) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Podziękowanie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podziękowanie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie podziękowania (III.2.1) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Gratulacje	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gratulacje jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności

		formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Charakterystyka Jan Parandowski <i>Herakles</i>	<ul style="list-style-type: none"> charakterystyka jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) dokonuje selekcji informacji (III.1.4) zna zasady budowania akapitów (III.1.5) tworzy spójną wypowiedź w formie charakterystyki (III.2.1) opowiada o przeczytanim tekście (III.2.5) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Zawiadomienie Grzegorz Kasdepke <i>Po nitce... do wyjścia</i> (mit o Tezeuszu i Ariadnie)	<ul style="list-style-type: none"> zawiadomienie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) opowiada o przeczytanim tekście (III.2.5) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Pamiętnik Jan Parandowski <i>Odyseusz</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> pamiętnik jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ

		<p>graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zna zasady budowania akapitów (III.1.5) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Prezentacja multimedialna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prezentacja multimedialna jako forma wypowiedzi ▪ wykorzystanie zasobów sieci internetowej ▪ respektowanie praw autorskich ▪ licencje otwarte 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ redaguje notatki (III.2.4) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9)
Opis krajobrazu Zbigniew Nienacki <i>Uroczysko</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i porządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ zna zasady budowania akapitów (III.1.5) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opisu krajobrazu (III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu

		(II.2.9)
<p>Instrukcja</p> <p>Daniel Defoe <i>Robinson Crusoe</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> instrukcja jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Sprawozdanie z wydarzenia</p> <p>Magdalena Nitkiewicz, Paweł Opaska <i>Przez świat na rowerach w dwa lata</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> sprawozdanie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) tworzy spójną wypowiedź w formie sprawozdania z wydarzenia (III.2.1) opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Scenariusz filmowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> scenariusz jako forma wypowiedzi plany filmowe ujęcia kamery adaptacja filmowa język filmu 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) redaguje scenariusz filmowy na podstawie fragmentów książki oraz własnych pomysłów (III.2.8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach

		<p>(III.2.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
IV. Samokształcenie		
<p>Uczeń utrwała i rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ doskonali umiejętność zapisywania pozyskanych informacji w formie prezentacji multimedialnej (IV.2) ▪ korzysta z informacji zawartych w tym encyklopediach ogólnych i tematycznych (IV.3) ▪ korzysta ze słowników języka polskiego, wyrazów bliskoznacznych, wyrazów obcych, frazeologicznego (IV.5) ▪ zwraca uwagę na typy definicji słownikowych, określa ich swoistość (IV.6) ▪ poznaje życie kulturalne swojego regionu (IV.8) ▪ podejmuje refleksję nad własnością intelektualną i zasadami korzystania z różnych licencji podczas posługiwania się technologiami informacyjnymi i zasobami internetu (IV.9) 		

KLASA 6		
Materiał nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
<p>Rafał Kosik <i>Felix, Net i Nika</i> oraz <i>Pałac Snów</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fikcja literacka (powtórzenie) ▪ bohater (powtórzenie) ▪ poprawność językowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)

<p>Katherine Paterson <i>Most do Terabithii</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plan ramowy i szczegółowy (powtórzenie) ▪ sztuka filmowa (powtórzenie) ▪ konteksty kulturowe ▪ wartość przyjaźni 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i filmu (I.2.8) ▪ wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka) (I.2.9) ▪ wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (I.2.9)
<p>Dorota Terakowska <i>Córka Czarownicy</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ literatura fantasy ▪ plan szczegółowy (powtórzenie) ▪ elementy dzieła filmowego (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. fantasy (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Jean-Pierre Dawidts <i>Mały Książę odnaleziony</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ reklama ▪ informacja a opinia ▪ slogan reklamowy ▪ wypowiedzi o charakterze 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9)

	perswazyjnym	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny, lub reklamowy (I.2.1) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
Janusz Christa <i>Kajtek i Koko w kosmosie</i> (fragmenty)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ literatura fantastycznonaukowa (science fiction) ▪ komiks (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania (komiksu), np. fantastycznonaukowe (I.1.3) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy (I.2.7)
Stanisław Lem <i>Bajka o maszynie cyfrowej, co ze smokiem walczyła</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ baśń a opowiadanie science fiction ▪ absurd ▪ konwencja ▪ komizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, fantastycznonaukowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19)

		<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Zbigniew Herbert <i>Pudełko zwane wyobraźnią</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> adresat wiersza wiersz wolny podmiot liryczny (powtórzenie) środki stylistyczne i ich funkcja (powtórzenie) nastrój wartości: wyobraźnia, kreatywne myślenie 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, przenośnię i określa ich funkcję (I.1.4) charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)
<p>John Ronald Reuel <i>Tolkien Hobbit, czyli tam i z powrotem*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. fantasy (I.1.3) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) wskazuje i omawia wątek główny oraz watki poboczne (I.1.13) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17)

		<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i filmu (I.2.8) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (filmowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) świadomie i z uwagą odbiera filmy (I.2.13)
Moony Witcher <i>Dziewczynka z Szóstego Księżyca</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Biblia. Nowy Testament <i>Przypowieść o talentach</i>	<ul style="list-style-type: none"> Biblia przypowieść wartości: talent, praca 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje czytany utwór jako przypowieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy

		<p>wiedzy o kulturze (I.1.18)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Biblia. Nowy Testament <i>Przypowieść o synu marnotrawnym</i>, Rembrandt <i>Powrót syna marnotrawnego</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> uczucia i emocje korespondencja sztuk argumenty odnoszące się do emocji wartości: miłość 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje czytany utwór jako przypowieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Biblia. Nowy Testament <i>Przypowieść o pannach roztropnych</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> uniwersalizm przesłania argumenty odnoszące się do faktów i logiki wartości: mądrość 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje czytany utwór jako przypowieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)

<p>Biblia. Nowy Testament <i>Przypowieść o siewcy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ symbole i znaki ▪ sensy dosłowne i przenośne ▪ wartości: dobro, wiara 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako przypowieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Biblia. Nowy Testament <i>Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kontekst historyczny ▪ przypowieść – powtórzenie cech gatunkowych ▪ wartości: miłosierdzie, tolerancja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje czytany utwór jako przypowieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Tadeusz Różewicz <i>Przepaść</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sytuacja liryczna ▪ wiersz biały ▪ obrazy poetyckie ▪ środki stylistyczne (powtórzenie) ▪ wartości: życzliwość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim przenośnię i określa jej funkcję (I.1.4) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ przedstawia własne rozumienie

		<p>utworu i je uzasadnia (I.1.17)</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
<p>Ignacy Krasicki <i>Przyjaciele</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> morał uosobienie w bajkach – funkcja argumentowanie wartości: przyjaźń 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje czytany utwór jako bajkę oraz wskazuje jego cechy gatunkowe (I.1.3) charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4)
<p>Ignacy Krasicki <i>Bajki</i> – wybór</p>	<ul style="list-style-type: none"> cechy bajki alegoryczność kontrast w bajkach komizm bajka a baśń wartości moralne 	<ul style="list-style-type: none"> określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4)
<p>Adam Mickiewicz <i>Powrót taty</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> monolog retrospekcja inscenizacja, elementy widowiska teatralnego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne

	<p>(powtórzenie)</p> <ul style="list-style-type: none"> wartości rodzinne 	<ul style="list-style-type: none"> i fantastyczne w utworach (I.1.2) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w tekście (I.1.8) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka (I.2.9) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (teatralna) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją (I.2.10)
<p>Juliusz Słowacki <i>W pamiętniku Zofii Bobrówny</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> autor a podmiot liryczny pejzaż poetycki nastrój wiersza środki poetyckie i ich funkcja w utworze wartości: ojczyzna 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, przenośnię, zdrobnienie, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12)
<p>Joanna Rudniańska <i>Kotka Brygidy</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> świat przedstawiony (powtórzenie) wielokulturowość wartości: wolność, pokój, tolerancja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)

<p>Henryk Sienkiewicz <i>Janko Muzykant*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (I.2.12) ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako nowelę oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; (I.1.3) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu (I.1.5) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie) (I.2.4) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury (I.2.8) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka
---	--	--

		<p>(II.2.); (II.3.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Sławomir Mrożek <i>Cierpienia młodego Wertera</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Biblia. Księga Genesis (fragment o stworzeniu świata i człowieka)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ język Biblii ▪ metaforyczność ▪ konteksty kulturowe ▪ wartości: Bóg, człowiek, życie, świat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
Krzysztof Lisowski <i>Stworzenie świata</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sytuacja liryczna ▪ środki stylistyczne (powtórzenie) ▪ czytanie kontekstualne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ dokonuje odczytania tekstów poprzez

		przekład intersemiotyczny (I.2.12)
Adam Ziemianin <i>Z synem w oknie</i>	<ul style="list-style-type: none"> nadawca i odbiorca wypowiedzi lirycznej przenośne znaczenia obrazowanie poetyckie nastrój utworu motyw przemijania wartości: życie 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim przenośnię, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź (I.1.6) charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)
Anna Kamieńska <i>Śmieszne</i>	<ul style="list-style-type: none"> powtórzenia pytania filozoficzne konstrukcja wiersza paradoks wartości w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozpoznaje w tekście literackim przenośnię, powtórzenie i określa ich funkcję (I.1.4) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)
Leopold Staff <i>Ogród przedziwny</i>	<ul style="list-style-type: none"> tematyka i problematyka utworu wyliczenie nastrój środki stylistyczne (powtórzenie) dobro i zło wartości: piękno 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) charakteryzuje pomiot liryczny (I.1.9) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów

		doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18)
Jan Twardowski <i>Prawda</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ anafora ▪ metaforyczna warstwa utworu ▪ funkcja związków frazeologicznych w utworze poetyckim ▪ wartości: prawda 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, anaforę i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
Irena Jurgielewiczowa <i>Inna</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocena postępowania bohatera ▪ przeżycia ▪ etyka ▪ powieść obyczajowa ▪ argumentowanie ▪ wartości: prawda, uczciwość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe (I.1.3) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
Michel Piquemal <i>Bajki filozoficzne</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formułowanie opinii ▪ znaczenia symboliczne ▪ wartości: mądrość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18)

		<ul style="list-style-type: none"> wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Isaac Bashevis Singer <i>Dzień, w którym się zgubiłem</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> filozofia pytania filozoficzne wielcy filozofowie charakteryzowanie bezpośrednie i pośrednie stereotypy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) rozdziela narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p><i>Nazywam się... Albert Einstein</i> <i>Nazywam się... Mahatma Gandhi</i> <i>Nazywam się... Jan Paweł II*</i> lektury omawiane w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozdziela i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) wskazuje wartości w utworze oraz

		<p>określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) określa temat i główną myśl tekstu (I.2.3) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jostein Gaarder <i>Świat Zofii</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Jerzy Harasymowicz <i>W marcu nad ranem</i>	<ul style="list-style-type: none"> obraz poetycki znaczenia metafor funkcja porównań i epitetów obraz poetycki pejzaż liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)

<p>Bożena Fabiani <i>Moje gawędy o sztuce</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiadanie biograficzne ▪ motto ▪ portret ▪ karykatura ▪ subiektywizm, obiektywizm ▪ zgrubienia ▪ notatka (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim zgrubienie i określa jego funkcję (I.1.4) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym motta (I.1.5) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i sztuk plastycznych (I.2.11)
<p>Irving Stone <i>Udręka i ekstaza</i> (fragment – <i>Pieta</i> Michała Anioła)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ biografia ▪ powieść biograficzna ▪ opis elementów dzieła sztuki ▪ sztuki plastyczne ▪ konteksty kulturowe ▪ wartości; cierpienie, miłość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i sztuk plastycznych (I.2.11)
<p>Maria Pawlikowska-Jasnorzewska <i>Olejne jabłka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis poetycki – środki wyrazu ▪ opis obrazu (utrwalenie) ▪ sztuki plastyczne ▪ czytanie kontekstualne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów

		<p>doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i sztuk plastycznych (I.2.11)
<p>Joanna Pollakówna <i>Stare fotografie</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> pytanie retoryczne sytuacja liryczna fotografia jako dzieło sztuki wrażenia nastrój utworu wyrażanie opinii 	<ul style="list-style-type: none"> zna i rozpoznaje w tekście literackim przenośnię, pytanie retoryczne i określa ich funkcję (I.1.4) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury i sztuk plastycznych (I.2.11)
<p>Tadeusz Kubiak <i>W stroju z mgły</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> poetycki opis postaci – środki wyrazu budowa wiersza (powtórzenie) przerzutnia liryka konteksty malarskie i muzyczne wartości: piękno 	<ul style="list-style-type: none"> wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię i określa ich funkcję (I.1.4) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź (I.1.6) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, sztuk plastycznych i muzyki (I.2.11)

<p>Kazimierz Przerwa Tetmajer <i>Jak Janosik tańczył z cesarzową</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy rytmizujące tekst (powtórzenie) ▪ warstwa brzmieniowa utworu ▪ folklor ▪ gwara ▪ scena rodzajowa ▪ konteksty malarskie ▪ wartości: tradycje małej ojczyzny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji (I.1.1) ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, wyraz dźwiękonaśladowczy i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź (I.1.6) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do literatury, filmu oraz sztuk plastycznych (I.2.11)
<p>Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> (fragmenty – opisy obyczajów)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tematyka utworu ▪ funkcja środków stylistycznych w opisie (powtórzenie) ▪ obyczaje ▪ rytuały ▪ wartość tradycji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ określa tematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11)
<p>Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> (fragmenty – polowanie i koncert Wojskiego)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcja środków stylistycznych w opisie (powtórzenie) ▪ warstwa brzmieniowa utworu ▪ plastyczność opisu ▪ połączenie poezji i muzyki 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna i rozpoznaje w tekście literackim epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, uosobienie, ożywienie i określa ich funkcję (I.1.4) ▪ rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź (I.1.6) ▪ określa tematykę utworu (I.1.12)

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rytuały ▪ słownik terminów literackich 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (I.2.2)
<p>Andrew Fusek-Peters <i>Agenci na deskorolkach.</i> <i>Nie byle co</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opis przedmiotu (powtórzenie) ▪ powieść sensacyjna ▪ słowa neutralne, nacechowane dodatnio i ujemnie ▪ sztuka użytkowa ▪ komizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. sensacyjne (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Lucy Maud Montgomery <i>Ania z Zielonego Wzgórza*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. obyczajowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w tekście (I.1.8) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową

		<p>i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
<p>Antoni Słonimski <i>Mgła na morzu,</i> Ewa Jałochowska <i>Historia sztuki dla dzieci i rodziców</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego,

(fragment)		<p>komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
Robert Louis Stevenson <i>Wyspa skarbów</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ świat przedstawiony w utworze literackim ▪ typy bohaterów (powtórzenie) ▪ opis miejsca ▪ narracja (powtórzenie) ▪ epika ▪ powieść przygodowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje czytany utwór jako powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe; rozpoznaje odmiany powieści i opowiadania, np. przygodowe (I.1.3) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
George Lucas <i>Gwiezdne wojny. Nowa nadzieja</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ film kultowy ▪ prolog ▪ science fiction ▪ walka dobra ze złem ▪ tekst informacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (I.1.5) ▪ charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuki filmowej (I.2.8) ▪ wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego) (I.2.9) ▪ świadomie i z uwagą odbiera filmy (I.2.13)

<p>Marcin Kalita <i>Aktorzy leczą ludzkie dusze</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> serial telewizyjny portale internetowe tekst informacyjny wywiad z aktorem kino rodzinne komizm słowny talk show 	<ul style="list-style-type: none"> określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny (I.2.1) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do filmu i sztuk audiowizualnych (I.2.8) wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka) wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego) (I.2.9) świadomie i z uwagą odbiera filmy i programy telewizyjne (I.2.13)
<p>Konstanty Ildefons Gałczyński <i>Teatrzyk „Zielona Gęś”</i>. <i>Łańcuch szczęścia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> utwór sceniczny kabaret absurd satyra 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach (I.1.15) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do sztuki teatru (I.2.8) wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka (I.2.9) świadomie i z uwagą odbiera spektakle teatralne (I.2.13)
<p>Kazimierz Szymborski <i>Czworo i kości</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> gry fabularne notatka – powtórzenie dyskusja i debata argumenty i kontrargumenty 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) opowiada o wydarzeniach fabuły,

		<p>ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2)
<p>Rafał Kosik <i>Felix, Net i Nika oraz Gang niewidzialnych ludzi*</i> lektura omawiana w całości</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podstawowe pojęcia z zakresu epiki (powtórzenie) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) ▪ rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach (I.1.2) ▪ opowiada o wydarzeniach fabuły, ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność (I.1.7) ▪ odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w tekście (I.1.8) ▪ charakteryzuje narratora i bohaterów w czytanych utworach (I.1.9) ▪ rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze (I.1.10) ▪ wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy (I.1.11) ▪ określa tematykę oraz problematykę utworu (I.1.12) ▪ nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst (I.1.14) ▪ określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi (I.1.16) ▪ przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia (I.1.17) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze (I.1.18) ▪ wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach (I.1.19) ▪ wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera (I.1.20)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost lub pośrednio (I.2.2) ▪ odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych (I.2.5) ▪ odróżnia informacje o faktach od opinii (I.2.6) ▪ odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia (I.2.11) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu komunikacji i kultury języka (II.2.); (II.3.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.) ▪ podejmuje działania związane z samokształceniem, inspirowane przeczytaną i omawianą lekturą (IV) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Katarzyna Majgier <i>Trzynastka na karku</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podsumowanie i sprawdzenie wiedzy oraz umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego (I.1.); (I.2.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu kształcenia językowego, komunikacji i kultury języka (II.1.); (II.2.); (II.3.); (II.4.) ▪ utrwała wiedzę i umiejętności z zakresu tworzenia wypowiedzi ustnych i pisemnych (III.1.); (III.2.)
<p>A może to cię zainteresuje?</p> <p>Brandon Mull <i>Baśniobór</i> (fragment)</p> <p>Magda Papuzińska <i>Wszystko jest możliwe</i> (fragment)</p> <p>Lucy i Stephen Hawking <i>Jerzy i tajny klucz do Wszechświata</i> (fragment)</p> <p>flori@netnicka <i>Dziennik klikomanki</i> (fragment)</p> <p>Paweł Beręsewicz <i>Kiedy chodziłem z Julką Maj</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fragmenty współczesnych tekstów o wysokich wartościach literackich i wychowawczych zamieszczone po każdym rozdziale – w formie zachęty do sięgnięcia po całość utworu – inspirowanie czytelnictwa, wzmacnianie motywacji czytelnicznych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poznaje teksty z zakresu lektur uzupełniających w PP

(fragment)		
<p>Wszyscy to czytali</p> <p>John Ronald Reuel Tolkien <i>Władca Pierścieni. Drużyna Pierścienia</i> (fragment)</p> <p>Adam Mickiewicz <i>Przyjaciele</i></p> <p>Anna Kamieńska <i>Książka nad książkami</i></p> <p>Wisława Szymborska <i>Muzeum</i></p> <p>René Goscinny, Albert Uderzo <i>Asteriks na igrzyskach olimpijskich</i> (fragment)</p>	<ul style="list-style-type: none"> fragmenty tekstów o wysokich wartościach literackich i wychowawczych, zaliczonych do tradycji literackiej, zamieszczone po każdym rozdziale – w formie zachęty do sięgnięcia po całość utworu – inspirowanie czytelnictwa, wzmacnianie motywacji czytelniczych 	<ul style="list-style-type: none"> poznaje teksty z zakresu lektur uzupełniających w PP
II. Kształcenie językowe		
Części mowy: czasownik	<ul style="list-style-type: none"> odmiana czasownika (powtórzenie) formy zakończone na <i>-no</i> i <i>-to</i> konstrukcje z się tryby czasownika trudne formy czasowników 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje formy zakończone na <i>-no</i> i <i>-to</i>, konstrukcje z się; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście (II.1.3) rozpoznaje formy liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4) rozumie konstrukcję strony czynnej i biernej czasownika, przekształca konstrukcję strony biernej i czynnej i odwrotnie, odpowiednio do celu i intencji wypowiedzi (II.1.5) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej (II.1.6) pisze poprawnie pod względem ortograficznym; stosuje reguły pisowni (II.4.1)

Części mowy: rzeczownik	<ul style="list-style-type: none"> odmiana rzeczownika (powtórzenie) nietypowe rzeczowniki 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (rzeczownik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego rzeczownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki (II.1.4) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przymiotnik	<ul style="list-style-type: none"> odmiana przymiotnika (powtórzenie) stopniowanie przymiotników 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przymiotnik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego przymiotnika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (II.1.4) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) poprawnie stopniuje przymiotniki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach (II.1.7) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: liczebnik	<ul style="list-style-type: none"> odmiana liczebnika (powtórzenie) typy liczebników trudne formy liczebników 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (liczebnik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozpoznaje formy przypadków, liczby i rodzaju gramatycznego liczebnika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; (II.1.4) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: zaimek	<ul style="list-style-type: none"> znaczenie zaimka funkcja zaimka typy zaimków trudne formy zaimków 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (zaimek) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) rozpoznaje formy przypadków, liczby

		<p>i rodzaju gramatycznego zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; (II.1.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne (II.1.6) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przysłówki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stopniowanie przysłówków 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przysłówki) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ poprawnie stopniuje przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach (II.1.7) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: przyimek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje przyimków ▪ wyrażenia przyimkowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (przyimek) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: spójnik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenie spójnika ▪ spójnik w zdaniu pojedynczym ▪ spójnik w zdaniu złożonym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (spójnik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: partykuła	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenie partykuły ▪ funkcja partykuły 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (partykuła) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Części mowy: wykrzyknik	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenie wykrzyknika ▪ funkcja wykrzyknika 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)

Części mowy: odmienne i nieodmienne części mowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kategorie odmiany różnych części mowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik, partykuła, wykrzyknik) i określa ich funkcje w tekście (II.1.1) ▪ odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych (II.1.2) ▪ rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika i zaimka oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki (II.1.4) ▪ stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych (II.1.6)
Składnia: części zdania	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje orzeczeń ▪ rodzaje podmiotów ▪ rodzaje okoliczników ▪ funkcja wyrazów poza zdaniem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, przydawka, dopełnienie, okolicznik) (II.1.8) ▪ określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach (II.1.9) ▪ rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny oraz typy związków (II.1.10) ▪ pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Składnia: wypowiedzenia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zdania współrzędnie złożone różnych typów ▪ zdania podrzędnie złożone 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdania pojedyncze, zdania złożone (współrzędnie i podrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej (II.1.12) ▪ przekształca konstrukcje składniowe – zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie (II.1.13) ▪ pisze poprawnie pod względem

		<p>ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)</p> <ul style="list-style-type: none"> poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: przecinka, kropki, znaku zapytania, wykrzyknika (II.4.2)
Zróżnicowanie języka: słownictwo neutralne i wartościujące	<ul style="list-style-type: none"> zdrobnienia zgrubienia słowa wartościujące emocjonalnie słownictwo neutralne 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście (II.2.6) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi (II.2.7)
Zróżnicowanie języka: antonimy i homonimy	<ul style="list-style-type: none"> wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne wyrazy o podobnym brzmieniu lecz innym znaczeniu wyrazy wieloznaczne 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi (II.2.4) rozdziela synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach (II.2.8) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Komunikacja językowa i kultura języka: tekst jako komunikat	<ul style="list-style-type: none"> typy komunikatu 	<ul style="list-style-type: none"> identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny (II.3.1) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (II.3.2) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi (II.3.3)
Komunikacja językowa i kultura języka: warstwa brzmieniowa języka	<ul style="list-style-type: none"> głoski ustne i nosowe akcent wyrazowy i zdaniowy intonacja 	<ul style="list-style-type: none"> rozumie pojęcia głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów; (II.3.5) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi (II.3.6)
Komunikacja językowa i kultura języka: etykieta językowa	<ul style="list-style-type: none"> etykieta językowa netykieta 	<ul style="list-style-type: none"> używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej (II.2.3) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi (II.2.7) rozumie na czym polega etykieta

		językowa i stosuje jej zasady (II.3.7)
Ortografia	<ul style="list-style-type: none"> pisownia wyrazów z <i>rz, ż, ó, u, h, ch</i> (powtórzenie) pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy pisownia wyrazów wielką i małą literą (powtórzenie) pisownia przymków i wyrażen przymkowych (powtórzenie) pisownia cząstek <i>-bym, -byś, -by, -byśmy, -byście</i> pisownia zakończeń <i>-ii, -i, -ji</i> (powtórzenie) pisownia połączeń literowych <i>en, em, on, om</i> oznaczanie głosek dźwięcznych, bezdźwięcznych, miękkich (powtórzenie) pisownia wybranych cząstek na początku wyrazów pisownia wybranych cząstek na końcu wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> pisze poprawnie pod względem ortograficznym i stosuje reguły pisowni (II.4.1)
Interpunkcja	<ul style="list-style-type: none"> kropka znak zapytania znak wykrzyknika przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym cudzysłów dwukropek średnik nawias myślnik w zapisie dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu (II.4.2)
III. Formy wypowiedzi		
Dialog Maria Krüger <i>Godzina pąsowej róży</i> (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> dialog jako forma wypowiedzi uzupełnienia dialogowe interpunkcja w zapisie dialogu 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III. 1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ

		<p>graficzny (III.1.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie dialogu (III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Reklama	<ul style="list-style-type: none"> ▪ reklama jako forma wypowiedzi ▪ slogan reklamowy ▪ wypowiedzi o charakterze perswazyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III. 1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję (III.1.6) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
<p>Opowiadanie z dialogiem</p> <p>Clive Staples Lewis <i>Opowieści z Narnii.</i> <i>Księżę Kaspian</i> (fragmenty)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiadanie jako forma wypowiedzi ▪ funkcja dialogu w opowiadaniu ▪ fabuła 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ zna zasady budowania akapitów (III.1.5) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie opowiadania (odtwórczego i twórczego) (III.2.1) ▪ tworzy plan twórczy i odtwórczy tekstu (III.2.3)

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji (III.2.7) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Tekst argumentacyjny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tekst argumentacyjny jako forma wypowiedzi ▪ argumentowanie ▪ argumenty odnoszące się do logiki ▪ argumenty odnoszące się do emocji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens (III.1.1) ▪ rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji; ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ zna zasady budowania akapitów (III.1.5) ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie tekstu argumentacyjnego (III.2.1) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Notatka (streszczenie) Ignacy Krasicki <i>Czapla, ryby i rak</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ notatka – streszczenie ▪ zwięzłość wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) ▪ tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) ▪ dokonuje selekcji informacji (III.1.4) ▪ redaguje notatki w różnych formach

		<p>(III.2.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Dedykacja	<ul style="list-style-type: none"> dedykacja jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3) tworzy spójną wypowiedź w formie dedykacji (III.2.1) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
List oficjalny <i>Dekalog św. Franciszka</i>	<ul style="list-style-type: none"> list oficjalny sytuacja komunikacyjna 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) zna zasady budowania akapitów (III.1.5) tworzy spójną wypowiedź w formie listu oficjalnego (III.2.1) opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) rozdziela współczesne komunikaty (e-mail) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej (III.2.6) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności

		formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Opis przeżyć wewnętrznych	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III.1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) dokonuje selekcji informacji (III.1.4) zna zasady budowania akapitów (III.1.5) tworzy spójną wypowiedź w formie opisu przeżyć wewnętrznych (III.2.1) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Opis obrazu Paul Cézanne <i>Martwa natura z jabłkami i pomarańczami</i>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III. 1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi (III.1.3) dokonuje selekcji informacji (III.1.4) zna zasady budowania akapitów (III.1.5) tworzy spójną wypowiedź w formie opisu obrazu (III.2.1) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Sprawozdanie z filmu, spektaklu	<ul style="list-style-type: none"> sprawozdanie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> uczestniczy w rozmowie na zadany temat (III. 1.1) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź,

		<p>stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny (III.1.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzy spójną wypowiedź w formie sprawozdania z filmu, spektaklu (III.2.1) ▪ opowiada o przeczytanym tekście (III.2.5) ▪ wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach (III.2.9) ▪ zna i stosuje zasady spójności formalnej i semantycznej tekstu (II.2.9)
Dyskusja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dyskusja ▪ formy dyskusji i debaty ▪ zasady grzeczności 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens (III.1.1) ▪ rozróżnia i wskazuje środki perswazji, rozumie ich funkcję (III.1.6)
IV. Samokształcenie		
<p>Uczeń utrwała i rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ samodzielnie organizuje swój warsztat pracy, a w związku z tym: ▪ skutecznie wykorzystuje różnorodne źródła informacji: książki tradycyjne i elektroniczne, gazety, czasopisma, mapy, źródła historyczne, encyklopedie, słowniki (w tym słownik poprawnej polszczyzny oraz słownik terminów literackich), programy telewizyjne, audycje radiowe, wydawnictwa okolicznościowe, portale internetowe, serwisy społecznościowe i inne; ▪ krytycznie ocenia pozyskane informacje – bierze pod uwagę ich przydatność i wiarygodność; sprawnie korzysta z internetu oraz szeroko pojętych technologii informacyjnych, ▪ wie, na czym polega korzystanie z otwartych licencji w internecie oraz zna sposób opisywania źródeł, ▪ potrafi zaprezentować swoje wyniki swojej pracy z interesujący sposób, wykorzystując narzędzia TIK (IV.1–9) 		

KLASA 7		
Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
Jan Kochanowski Fraszki: <i>Na swoje księgi,</i> <i>Na dom w Czarnolesie,</i> <i>Na lipę,</i> <i>O żywocie ludzkim</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ humanista ▪ fraszka ▪ tematyka fraszek ▪ autotematyzm ▪ uosobienie ▪ apostrofa ▪ liryka bezpośrednia ▪ motyw <i>theatrum mundi</i> ▪ światopogląd 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje lirykę jako rodzaj literacki i wyjaśnia, jakie skutki dla tekstu przynosi wykorzystanie liryki bezpośredniej (I.1.1) ▪ wskazuje cechy fraszki jako gatunku lirycznego i omawia różnorodność tematyki fraszek Kochanowskiego (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję uosobienia, apostrofy (I.1.4) ▪ omawia światopogląd Kochanowskiego na podstawie fraszek (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne fraszek (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji fraszek potrzebne konteksty (I.1.11) ▪ recytuje fraszki w interpretacji zgodnej z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Sztaudynger <i>Fraszki</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fraszka ▪ humor ▪ żart językowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego poznane utwory to fraszki, omawia ich tematykę, omawia podobieństwa i różnice z fraszkami Kochanowskiego (I.1.1), (I.1.2), (I.1.4), (I.1.5), (I.1.6), (I.1.7), (I.1.8), (I.1.9) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP

Stanisław Jerzy Lec <i>Aforyzmy</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aforyzm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, co to jest aforyzm (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję ironii w aforyzmach (I.1.6) ▪ omawia moralną wymowę aforyzmów (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne aforyzmów (I.1.8) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Andrzej Mleczko, Marek Raczkowski rysunki satyryczne	<ul style="list-style-type: none"> ▪ żart rysunkowy ▪ rola tekstu w żarcie rysunkowym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie zjawiska współczesnego świata komentują rysunki i omawia sposoby wywoływania przez nie śmiechu (I.2.3), (I.2.6) ▪ wyjaśnia, na czym polega związek rysunków satyrycznych z fraszkami, wskazuje nawiązania kulturowe i je interpretuje (I. 2.7)
Jan Kochanowski <i>Czego chcesz od nas, Panie...</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pieśń ▪ hymn ▪ adresat ▪ apostrofa ▪ paralelizm ▪ pytanie retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór należy do pieśni jako gatunku lirycznego, wskazuje w utworze cechy hymnu (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję środków poetyckich, którymi został opisany świat jako dzieło Boga (I.1.4) ▪ określa i omawia adresata oraz relacje między nadawcą i odbiorcą, formułuje intencje wypowiedzi poetyckiej (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Kochanowski <i>Pieśń III (Księgi wtóre)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pieśń ▪ liryka pośrednia ▪ adresat ▪ postawa życiowa ▪ wartości życiowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje utwór jako pieśń, ustala, kto jest adresatem wypowiedzi (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia wartości postulowane przez osobę mówiącą, ustosunkowuje się do

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rady życiowe 	<p>rad życiowych formułowanych przez osobę mówiącą (I.1.7), (I.1.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Jan Kochanowski <i>Pieśń IX (Księgi wtóre)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pieśń ▪ światopogląd ▪ stoicyzm ▪ osoba mówiąca ▪ adresat 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór reprezentuje pieśń jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia światopogląd osoby mówiącej, wyjaśnia, na czym polega i jak się objawia postawa stoicka (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji pieśni elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12) ▪ poznaje teksty z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Jan Twardowski <i>Nie tylko my</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoba mówiąca ▪ liryczny podmiot zbiorowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, kim jest osoba mówiąca, w czym imieniu się wypowiada (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia, jak i w jakim celu zostały przedstawione stworzenia w wierszu (I.1.4), (I.1.6), (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekologizm ▪ intencje tekstu ▪ temat tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą popularnonaukową

		<p>(I. 2.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje gatunki dziennikarskie (I.2.5)
<p>Tomasz Bagiński <i>Katedra</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ film animowany ▪ punkt widzenia kamery 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia obejrzany film, interpretuje zakończenie filmu (I.2.3), (I.2.6) ▪ znajduje w filmie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
<p>Jan Kochanowski <i>Treny: I, V, VII, VIII, XIX (fragment)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ humanizm ▪ postawa stoicka ▪ kontrast ▪ parafraza ▪ regularna budowa wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego poznane utwory reprezentują tren jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2) ▪ przedstawia i omawia bohaterów lirycznych, dookreśla sytuację liryczną (I.1.7), (I. 1.9) ▪ wyjaśnia funkcję zastosowanych środków poetyckich, wyjaśnia z czego wynika paradoks w tekście (I.1.4) ▪ określa wartości estetyczne pieśni (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ prezentuje głosową interpretację utworu (I.1.12) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Leopold Staff <i>Przedśpiew</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ humanizm ▪ postawa stoicka ▪ kontrast ▪ parafraza ▪ regularna budowa wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia rolę regularnej budowy wiersza i jej związek z przesłaniem utworu (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia funkcję parafrazy (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą, omawia jej światopogląd; wyjaśnia, w czym ujawnia się postawa humanistyczna oraz czym wyraża się stoicyzm w utworze (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ wykorzystuje w interpretacji wiersza elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Joachim Patinir <i>Pzeprowa przez Styks</i> (reprodukcja obrazu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ temat obrazu ▪ pejzaż ▪ kompozycja symetryczna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o mitologicznych wierzeniach dotyczących świata zmarłych (I.1.7) ▪ wylicza typy obrazów ze względu na

		<p>temat; wyjaśnia, czym wyróżnia się pejzaż oraz czym cechuje się i jakie znaczenia może sugerować kompozycja symetryczna (I.2.3)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ określa wartości estetyczne obrazu (I.2.6)
<p>Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kazanie ▪ alegoria ▪ postawy patriotyczne ▪ wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje w tekście alegorię (I.1.4) ▪ odtwarza treść kazania (I.2.1) ▪ porządkuje informacje w zależności od ich funkcji (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a przemówieniem (I.2.4) ▪ omawia problem postaw obywateli wobec ojczyzny; wypowiada się na temat relacji między jednostką a zbiorowością w kontekście dobra ojczyzny; wypowiada się na temat współczesnych postaw patriotycznych (I.1.7), (I.1.9)
<p>Marian Hemar <i>Modlitwa</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmiot zbiorowy ▪ odbiorca ▪ sytuacja liryczna ▪ postawy patriotyczne ▪ wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego w utworze wypowiada się podmiot zbiorowy (I.1.1) ▪ omawia problem wolności przedstawiony w utworze; wypowiada się na temat swojego stosunku do ojczyzny (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) ▪ wyjaśnia znaczenia związane z aluzjami literackimi i historycznymi (I.1.10), (I.1.11)
<p>Ewa Winnicka <i>Angole</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ emigracja ▪ styl życia ▪ tożsamość narodowa ▪ asymilacja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia sposób życia w opisanych szkołach; charakteryzuje i ocenia relacje bohaterów z rówieśnikami; przedstawia przyczyny i rodzaje emigracji (I.1.9) ▪ porządkuje informacje z tekstu (I.2.1) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a reportażem (I.2.4) ▪ rozpoznaje reportaż jako gatunek dziennikarski (I.2.5)
<p>Ignacy Krasicki <i>Żona modna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ satyra ▪ monolog ▪ dialog 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje satyrę jako gatunek literacki; określa, czego dotyczy dialog, a czego monolog (I.1.1),

		<p>(I.1.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, co i w jaki sposób zostało ośmieszone w satyrze (I.1.5), (I.1.6) ▪ charakteryzuje bohaterów; ocenia relacje między małżonkami (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Mark Twain <i>Pamiętniki Adama i Ewy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pamiętnik ▪ nazywanie uczuć ▪ charakterystyka ▪ postaci ▪ parafraza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje satyrę jako gatunek literacki; wyjaśnia, na czym polega i czemu służy w tekście parafraza (I.1.1), (I.1.2) ▪ omawia uczucia i stany emocjonalne towarzyszące pierwszym ludziom (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2) ▪ określa wartości estetyczne utworu (I.1.8) ▪ omawia rolę nawiązań biblijnych (I.1.10), (I.1.11)
<p>Jan van Eyck <i>Portret małżonków Arnolfinich</i> (reprodukcja obrazu)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ symbol ▪ światłocien ▪ plany obrazu ▪ symetria kompozycji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odtwarza własnymi słowami informacje o obrazie; ustala, co jest przedstawione na poszczególnych planach obrazu; wyjaśnia, z czego wynika symetria w kompozycji obrazu; omawia funkcję światła; wyjaśnia, jaką rolę na obrazie pełni światłocien (I.1.2.3) ▪ określa wartości estetyczne obrazu (I.2.6)
<p>Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ballada ▪ synkretyzm rodzajowy ▪ elementy świata przedstawionego ▪ problem winy i kary ▪ nastrój ▪ realizm i fantastyka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym cechuje się ballada jako gatunek literacki; omawia elementy świata przedstawionego; omawia konwencję przedstawiania świata w balladzie; wskazuje środki budowania nastroju (I.1.1), (I.1.2) ▪ ocenia postępowanie bohaterów; przedstawia swoją opinię na temat kary dla bohatera i ją uzasadnia (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne ballady (I.1.8) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP

Michel Piquemal <i>Drogocenna perła</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy świata przedstawionego ▪ przypowieść ▪ znaczenia symboliczne ▪ postawa życiowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, dlaczego tekst można nazwać przypowieścią (I.1.1), (I.1.11) ▪ wyjaśnia przenośne znaczenia utworu (I.1.4) ▪ wyjaśnia, jakie przesłanie wynika z treści utworu; porównuje i ocenia postawy życiowe bohaterów (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne tekstu (I.1.8)
Karol Konwerski, Mateusz Skutnik <i>Pan Blaki</i> (fragment komiksu)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ komiks ▪ prawda ▪ kłamstwo ▪ paradoks ▪ warstwa plastyczna komiksu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada swoimi słowami sytuację przedstawioną we fragmencie komiksu (I.2.2) ▪ omawia problematykę fragmentu komiksu; przedstawia własne zdanie związane z tematem poruszonym w komiksie; omawia funkcję elementów humorystycznych; wyjaśnia, na czym polega i z czego wynika paradoks w utworze (I.2.3) ▪ ocenia warstwę plastyczną komiksu (I.2.6) ▪ znajduje w komiksie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Adam Mickiewicz <i>Dziady</i> cz. II	<ul style="list-style-type: none"> ▪ motto ▪ dramat ▪ tekst główny ▪ tekst poboczny ▪ obrzęd ▪ elementy realistyczne i fantastyczne ▪ prawdy moralne ▪ sentencje moralne ▪ irracjonalizm ▪ ludowość 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ ocenia postępowanie postaci; omawia moralne przesłania utworu (I.1.7), (I.1.9) ▪ określa wartości estetyczne dramatu (I.1.8) ▪ omawia nawiązania dramatu do kultury ludowej (I.1.10), (I.1.11) ▪ wyjaśnia pojęcie irracjonalizm, wskazuje związane z nim elementy utworu (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Jan Twardowski <i>Spieszmy się</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ osoba mówiąca ▪ przesłanie utworu ▪ metafora ▪ porównanie ▪ życiowe rady 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia funkcję porównań w tekście; formułuje znaczenia wynikające z metafor (I.1.4) ▪ omawia światopogląd osoby mówiącej; omawia motyw przemijania; na podstawie tekstu formułuje życiowe rady (I.1.7), (I.1.9)

		<ul style="list-style-type: none"> określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) głosowo interpretuje wiersz (I.1.12)
Konrad Swinarski Inscenizacja <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza (spektakl teatralny)	<ul style="list-style-type: none"> teatr telewizji spektakl teatralny inscenizacja rozwiązania inscenizacyjne tworzywa teatru sztuka wielotorzysowa 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje środki budowania nastroju (I.2.2) wyjaśnia, co to znaczy, że teatr jest sztuką wielotorzysową; wskazuje różnice między inscenizacją a tekstem literackim dramatu (I.2.3) omawia rozwiązania inscenizacyjne; ocenia grę aktorską (I.2.6)
Adam Mickiewicz <i>Śmierć pułkownika</i>	<ul style="list-style-type: none"> motyw rycerza heroizacja gloryfikacja legenda poetycka kontekst historyczny 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposoby tworzenia legendy poetyckiej, wyjaśnia, na czym polega puenta, omawia jej funkcję w utworze; wskazuje sposoby heroizowania bohaterki (I. 1.1), (I.1.4), (I.1.9) określa wartości estetyczne wiersza (I.1.8) rozpoznaje motyw rycerza; omawia związek utworu z kontekstem historycznym (I.1.10), (I.1.11) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Adam Mickiewicz <i>Reduta Orzona</i>	<ul style="list-style-type: none"> legenda literacka wydarzenia narrator kontrast dynamika symbolika postawy patriotyczne wartości 	<ul style="list-style-type: none"> omawia funkcję użytych środków językowych i sposoby dynamizacji wypowiedzi; omawia znaczenia symboliczne (I.1.1), (I.1.4) rozpoznaje ironię w sposobie przedstawiania cara, określa jej cel (I.1.6) wyjaśnia, w jakim celu poeta kreuje literacką legendę (I.1.7), (I.1.9) podaje cel nawiązań do historii Polski (I.1.10), (I.1.11) opowiada przebieg bitwy (I.2.2) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Melchior Wańkowicz <i>Ziele na kraterze</i> (fr.)	<ul style="list-style-type: none"> literatura faktu wartości postawa życiowa 	<ul style="list-style-type: none"> omawia wartości ważne dla bohaterów, wyjaśnia znaczenia zawarte w tytułowej metaforze (I.1.7), (I.1.9) opowiada o realiach powstania, wyjaśnia, co łączy bohaterów

		<p>fragmentu (I.1.10), (I.1.11), (I.2.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje utwór jako literaturę faktu (I.2.4) ▪ ocenia zamysł kompozycyjny fragmentu (I.2.6) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Pomnik Grunwaldzki, Pomnik Obrońców Wybrzeża, Pomnik Poległych Stoczniowców 1970	<ul style="list-style-type: none"> ▪ płaszczyzna i linia rzeźby a przekazywanie znaczeń ▪ kompozycja rzeźby ▪ porównanie rzeźb 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cele, jakim służy stawianie pomników; porównuje obejrzone pomniki; wyjaśnia, jakie związki łączą obejrzone pomniki z poznanymi tekstami literackimi (I.2.3) ▪ ocenia obejrzone pomniki (I.2.6)
Juliusz Słowacki <i>Balladyna</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tragizm ▪ tragedia ▪ konflikt tragiczny ▪ wybór wartości ▪ realizm ▪ fantastyka ▪ charakterystyka postaci 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem; omawia konwencję pokazywania świata w dramacie; omawia źródła tragizmu (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) ▪ omawia rolę baśniowych i legendarnych nawiązań (I.1.10), (I.1.11) ▪ wypowiada się na temat sposobów osiągania wartości przez bohaterów (I.1.9) ▪ wymienia wątki utworu, wskazuje powiązania między nimi (I.2.2) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Ewa Nowak <i>Drzazga</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ relacje międzyludzkie ▪ konflikt ▪ metaforyka tytułu ▪ życiowe rady 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia relacje między bohaterkami; łączy tytułową metaforę z własnymi doświadczeniami życiowymi (I.1.9) ▪ omawia źródła i przebieg konfliktu między siostrami (I.2.2) ▪ znajduje w powieści nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Andrzej Pągowski plakat do <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakat ▪ elementy graficzne plakatu ▪ symbolika ▪ kompozycja ▪ związek ze spektaklem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje specyficzne cechy plakatu jako tekstu kultury; omawia symboliczne sensy związane ze znakami plastycznymi plakatu (I.2.3) ▪ ocenia plakat (I.2.6) ▪ omawia związek plakatu z problematyką utworu Słowackiego

		(I.2.7)
Aleksander Fredro <i>Zemsta</i>	<ul style="list-style-type: none"> dramat akt scena komedialność komizm rodzaje komizmu komedialność charakterów elementy świata przedstawionego akcja dramatu wątki dramatu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór jest dramatem; omawia elementy świata przedstawionego; wyjaśnia, dlaczego <i>Zemsta</i> jest komedią charakterów (I.1.1), (I.1.2), (I.1.3) wskazuje przykłady komizmu postaci, sytuacji, języka (I.1.5), (I.1.6) charakteryzuje bohaterów i ocenia ich postępowanie (I.1.9) interpretuje głosowo wybrany monolog dramatu (I.1.12) omawia wszystkie wątki utworu; omawia rozwój akcji dramatu (I.2.2) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Beata Ostrowicka <i>Zła dziewczyna</i> (fr.)	<ul style="list-style-type: none"> moralne dylematy relacje rodzinne konflikt wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia relacje bohaterki z członkami rodziny; formułuje rady dla bohaterki (I.1.9) opowiada o życiu bohaterki; wyjaśnia przyczyny i opowiada przebieg konfliktu (I.2.2) znajduje w powieści nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Banksy rysunki na murze między Izraelem a Palestyną	<ul style="list-style-type: none"> sztuka uliczna intencja środki wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co łączy obejrzone obrazy; wyjaśnia metaforyczne znaczenia dzieł; omawia symbolikę muru (I.2.3) ocenia obejrzone dzieła (I.2.6)
Cyprian Kamil Norwid <i>Ogólniki</i>	<ul style="list-style-type: none"> rola poezji rola języka autotematyzm nowatorstwo formy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia formę utworu (I.1.1), (I.1.8) omawia motywy symboliczne (I.1.4) omawia różne postawy wobec rzeczywistości oraz rolę poety i poezji (I.1.7), (I.1.9)
Cyprian Kamil Norwid <i>Moja piosnka II</i>	<ul style="list-style-type: none"> symbol obrazy poetyckie neologizm odbiorca 	<ul style="list-style-type: none"> omawia sposób kreowania świata w utworze; dostrzega idealizację; omawia zwartość treściową obrazów poetyckich (I.1.1), (I.1.8) wyjaśnia znaczenia elementów symbolicznych oraz funkcję neologizmów (I.1.4) charakteryzuje osobę mówiącą, omawia ważne dla niej wartości (I.1.7), (I.1.9)

		<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i>	<ul style="list-style-type: none"> epika nowela tragizm punkt kulminacyjny retrospekcja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia cechy utworów epickich, wyjaśnia, dlaczego utwór jest nowelą (I.1.1), (I.1.2) komentuje losy bohatera, ocenia je, charakteryzuje bohatera i omawia jego stany emocjonalne (I.1.7), (I.1.9) wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Marcin Wandałowski <i>Nasz język – łączy czy dzieli</i> (rozmowa z Jerzym Bralczykiem)	<ul style="list-style-type: none"> wywiad komunikacja językowa zmiany w języku współczesnym 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego tekst reprezentuje wywiad jako wypowiedź publicystyczną (I.2.4), (I.2.5) odtwarza główne myśli wypowiedzi rozmówcy i je uzupełnia własnymi spostrzeżeniami (I.2.1), (I.2.2)
Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i>	<ul style="list-style-type: none"> powieść historyczna etos rycerski obyczaje rycerskie rycerskie wartości rycerska obrzędowość motyw rycerza bohater statyczny i dynamiczny fikcja a historia archaizm i archaizacja 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór jest powieścią historyczną, określa relację między elementami historycznymi i fikcyjnymi (I.1.1), (I.1.2) charakteryzuje i ocenia wybranych bohaterów, wyjaśnia, kto i dlaczego jest bohaterem dynamicznym (I.1.9) opowiada o obyczajach rycerskich, wyjaśnia rolę archaizmów w języku utworu (I.1.10), (I.1.11) omawia układ wątków utworu (I.2.2) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jarosław Grzędowicz <i>Pan Lodowego Ogrodu</i>	<ul style="list-style-type: none"> obyczaje rycerskie honor rycerski literatura fantasy fantastyka nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega fantastyka literacka, podaje przykłady literatury należącej do fantastyki naukowej i do fantasy (I.1.1) określa wartości estetyczne dzieła (I.1.8) porządkuje informacje na temat krainy przedstawionej we fragmencie, odtwarza i ocenia argumenty, które zadecydowały o wyborze Vuka do spełnienia misji, opisuje przeżycia

		<p>bohatera podczas spotkania mieszkańcami obcej planety, uzasadnia je odwołaniami do tekstu (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia rolę nawiązań do średniowiecza (I.1.10), (I.1.11)
<p>Rodolphe Jacquette, Bernard Capo <i>Krzyżacy 1. W cieniu czarnych kniei</i> (fr.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ komiks jako forma wypowiedzi ▪ związek obrazu i tekstu ▪ obrazowe a słowne przekazywanie znaczeń 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje fragment komiksu z odpowiednim fragmentem powieści, wskazuje podobieństwa i różnice (I.2.7) ▪ łączy różne rodzaje dymków z rodzajem tekstu w komiksie, wyjaśnia, jak osiągnięto efekty dynamizmu (I.2.3) ▪ ocenia fragment komiksu (I.2.6)
<p>Karol Dickens <i>Opowieść wigilijna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dydaktyzm ▪ ocena postępowania bohaterów ▪ dostrzeganie różnic w postawach bohaterów ▪ rodzaje charakterystyki ▪ wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa rolę fantastyki w utworze (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ charakteryzuje głównego bohatera, przywołując odpowiednie fragmenty (I.2.1), (I.2.2) ▪ wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała zmiana w myśleniu i postępowaniu bohatera, wypowiada się na temat motywów ludzkiego postępowania; wyjaśnia znaczenie czasu wydarzeń (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tekst naukowy ▪ dwa sposoby egzystencji ▪ posiadanie a bycie ▪ postawa życiowa ▪ wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ czyta ze zrozumieniem tekst naukowy (I.2.1), (I.2.2), (I.2.4) ▪ wyjaśnia, dlaczego tekst ma charakter filozoficzny; omawia i ocenia obie postawy życiowe, przedstawia swoje poglądy (I.1.7), (I.1.9)
<p>Fundacja Arka plakat promujący bezinteresowne działanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakat ▪ grafika ▪ elementy graficzne plakatu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje główne środki wyrazu plakatu, omawia przenośne znaczenie znaków graficznych (I.2.3), (I.2.6)
<p>Bolesław Leśmian <i>Dziewczyna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ballada ▪ fantastyka ▪ symbol 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest balladą; określa relacje między elementami realistycznymi i fantastycznymi (I.1.1),

	<ul style="list-style-type: none"> postawa narratora funkcja neologizmów 	<ul style="list-style-type: none"> (I.1.2) rozpoznaje użyte środki stylistyczne omawia funkcję neologizmów (I.1.4) omawia postawę narratora (I.1.7), (I.1.9)
Bolesław Leśmian <i>Wczesnym rankiem</i> <i>Tęcza</i>	<ul style="list-style-type: none"> liryka bezpośrednia poetycki pejzaż postawa wobec natury obrazy poetyckie ożywienie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór należy do liryki bezpośredniej (I.1.1) omawia zawartość obrazów poetyckich, omawia funkcję ożywienia (I.1.4), (I.1.8) ocenia postawy pokazane w utworze (I.1.9)
Aleksander Minorski <i>Ikar znad Dunajca</i>	<ul style="list-style-type: none"> motyw ikaryjski opowieść biograficzna elementy świata przedstawionego uczucia i emocje 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym cechuje się opowieść biograficzna (I.1.1), (I.1.2), (I.1.11) wyjaśnia, na czym polega motyw ikaryjski w kulturze (I.1.10) omawia elementy świata przedstawionego; wskazuje i omawia źródła emocji i przeżyć (I.1.7), (I.1.9), (I.2.2)
Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński <i>Świat przedstawiony</i> <i>utworu literackiego</i> <i>wobec rzeczywistości</i>	<ul style="list-style-type: none"> konwencja literacka: realistyczna i fantastyczna groteska absurd elementy świata przedstawionego 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między obrazowaniem realistycznym a fantastycznym; omawia funkcje absurdu; określa, czym jest groteska (I.2.1), (I.2.2) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową i popularnonaukową (I.2.4)
Kazimierz Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i> <i>Na łące</i>	<ul style="list-style-type: none"> liryka bezpośrednia znaczenia metaforyczne przerzutnia postawa życiowa optymizm 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego utwór należy do liryki bezpośredniej (I.1.1) określa funkcję przerzutni; wyjaśnia znaczenia metaforyczne (I.1.4), (I.1.8) charakteryzuje osobę mówiącą; wypowiada się na temat jej postawy życiowej, formułuje przesłanie wiersza (I.1.7), (I.1.9) wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Małgorzata Baranowska <i>Szczęście codzienne</i> (fragment <i>Tylko się rozejrzeć</i>)	<ul style="list-style-type: none"> źródła szczęścia postawa życiowa wartości 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje problematykę tekstu; wypowiada się na temat źródeł szczęścia; ustosunkowuje się do poglądów autorki (I.2.1), (I.2.2),

		<p>(I.1.7), (I.1.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a publicystyką, określa ich funkcje (I.2.4)
<p>Richard Carlson <i>Nie zadreńczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ afirmacja ▪ postawa życiowa ▪ odczytywanie intencji tekstu ▪ życiowe rady 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia fragmenty omawiające postawę życiową (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a publicystyką (I.2.4)
<p>Jan Lechoń <i>Czerwone wino</i> <i>Do malarza</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ symbolika pór roku ▪ opis krajobrazu ▪ osoba mówiąca ▪ poetyckie refleksje o życiu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ wyjaśnia symbolikę pór roku (I.1.4) ▪ charakteryzuje osobę mówiącą; ustosunkowuje się do wypowiedzianych przez nią refleksji (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
<p>Jan Kasprowicz <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ epitet złożony ▪ opis impresyjny ▪ obraz poetycki ▪ symbol ▪ sonet 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór jest sonetem; określa, z czego wynika i na czym polega impresyjność opisu poetyckiego (I.1.1), (I.1.2) ▪ wyjaśnia symboliczne znaczenia poszczególnych elementów opisu; omawia zawartość obrazów poetyckich; określa funkcję epitetów złożonych (I.1.4) ▪ odczytuje z wiersza refleksje dotyczące życia, natury, człowieka i świata (I.1.7), (I.1.9)
<p>Czesław Miłosz <i>Mały traktat o kolorach</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ traktat ▪ symbolika barw ▪ epitety złożone i ich funkcja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie tytułu; omawia symboliczne znaczenie barw i funkcję epitetów złożonych; określa intencję tekstu (I.2.1), (I.2.2) ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową (I.2.4)
<p>Jerzy Liebert <i>Uczę się ciebie, człowieku</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postawa życiowa ▪ metafora ▪ osoba mówiąca ▪ odbiorca ▪ sytuacja liryczna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ wyjaśnia znaczenia metafor, omawia sytuację liryczną (I.1.4) ▪ wypowiada się na temat osoby

		mówiącej; wyjaśnia, jakiej postawy życiowej uczy wiersz (I.1.7), (I.1.9)
Leszek Kołakowski <i>O wrogu i przyjacielu</i>	<ul style="list-style-type: none"> postawa życiowa cechy przyjaźni refleksje o życiu wartości 	<ul style="list-style-type: none"> formułuje problematykę tekstu; wypowiada się na temat przyjaźni; ustosunkowuje się do poglądów autora (I.2.1), (I.2.2), (I.1.7), (I.1.9) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową i popularnonaukową, określa ich funkcje (I.2.4)
Max Ehrmann, Piotr Walewski, zespół Piwnicy pod Baranami <i>Dezyderata</i>	<ul style="list-style-type: none"> życiowe rady wartości nastrój utworu dezyderat 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) rozpoznaje użyte środki stylistyczne i omawia ich funkcje; wyjaśnia powody zastosowania form trybu rozkazującego (I.1.4) formułuje życiowe rady własnymi słowami; nazywa i porządkuje wartości, o których mowa w tekście (I.1.7), (I.1.9) ocenia muzyczną wersję utworu (I.2.6) znajduje w utworze nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i>	<ul style="list-style-type: none"> opowiadanie monolog refleksje postawa życiowa 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ocenia postawę bohatera, omawia jego relacje z chłopcem, formułuje przesłanie utworu (I.1.7), (I.1.9) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jasiek Mela <i>Poza horyzonty</i>	<ul style="list-style-type: none"> literatura faktu dziennik prezentacja postaci postawa życiowa 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego tekst należy do literatury faktu (I.2.4) wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) charakteryzuje i ocenia bohatera, omawia jego postawę życiową (I.1.7), (I.1.9)
Andrew Wyeth <i>Świat Krystyny</i> (reprodukcja obrazu)	<ul style="list-style-type: none"> kompozycja dzieła bohaterka obrazu symbolika motywu drogi 	<ul style="list-style-type: none"> omawia warstwę przedstawieniową obrazu i wyjaśnia symboliczne znaczenia jego elementów; omawia

		i ocenia kompozycję dzieła (I.2.3), (I.2.6)
Agata Christie <i>Dwanaście prac Herkulesa</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powieść detektywistyczna ▪ dedukcja ▪ indukcja ▪ charakterystyka bohatera ▪ motywy działania ▪ mitologiczne nawiązania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na jakiej podstawie klasyfikuje utwory jako opowiadania kryminalne (I.1.1), (I.1.2) ▪ charakteryzuje bohaterów; omawia i ocenia motywy ich działania (I.1.9) ▪ omawia nawiązania do mitu o pracach Heraklesa (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Czesław Miłosz <i>Zakłęcie</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ znaczenia przenośne utworu ▪ metafora ▪ filozofia ▪ osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ odczytuje znaczenia przenośne; objaśnia metafory (I.1.4) ▪ odczytuje przesłanie utworu; charakteryzuje osobę mówiącą (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji tekstu elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Auguste Rodin <i>Myśliciel</i> (rzeźba)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rzeźba ▪ rzeźba figuratywna ▪ faktura rzeźby ▪ przesłanie dzieła plastycznego ▪ symbol 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odróżnia sztukę figuratywną od abstrakcyjnej; wyjaśnia znaczenia wynikające ze sposobu przedstawienia postaci (I.2.3) ▪ ocenia dzieło (I.2.6)
II. Kształcenie językowe		
Części mowy: czasownik – formy osobowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o czasowniku ▪ pisownia <i>nie</i> ▪ pisownia cząstki <i>-by</i> ▪ pisownia zakończeń <i>-źć, -ść</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcjonalnie wykorzystuje w wypowiedzi osobowe formy czasownika (II.1.1–1.6) z PP 4–6 ▪ wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w tematach fleksyjnych czasownika (II. 4.1) ▪ stosuje w praktyce wszystkie reguły ortograficzne dotyczące tej części mowy (II. 4.4)

Części mowy: czasownik – formy nieosobowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o bezokoliczniku, formach zakończonych na <i>-no</i>, <i>-to</i> i formach typu <i>mówi się</i> ▪ imiesłów przymiotnikowy czynny i bierny ▪ imiesłów przysłówkowy uprzedni i współczesny ▪ pisownia <i>nie</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje imiesłowy, zna zasady ich tworzenia i odmiany, poprawnie stosuje je w zdaniach (II.1.4) ▪ stosuje w praktyce regułę pisowni <i>nie</i> z imiesłowami oraz zasady interpunkcyjne dotyczące tej części mowy (II. 4.4)
Składnia: zdania złożone	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia zdanie pojedyncze i zdanie złożone (II.1.12) z PP 4–6 ▪ poprawnie stosuje w zdaniach złożonych przecinek i średnik (II.4.2) z PP 4–6
Składnia: zdania złożone współrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych współrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozróżnia typy zdań złożonych współrzędnie (II.1.12) z PP 4–6 ▪ stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach złożonych współrzędnie (II.4.2) z PP 4–6
Składnia: zdania złożone podrzędnie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o zdaniach złożonych podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje celowo zdania złożone podrzędnie; wyjaśnia, kiedy wypowiedzenie składowe jest podrzędne a kiedy nadrzędne; wie, na czym polega stosunek podrzędności (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne podmiotowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym podmiotowym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym podmiotowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne orzecznikowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym orzecznikowym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, jak jest zbudowane orzeczenie imienne (II.1.8) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym orzecznikowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne przydawkowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym przydawkowym 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, czym cechuje się przydawka jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym przydawkowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6

Składnia: zdanie podrzędne dopełnieniowe	<ul style="list-style-type: none"> powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym dopełnieniowym 	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym cechuje się dopełnienie jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym dopełnieniowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: zdanie podrzędne okolicznikowe	<ul style="list-style-type: none"> powtórzenie wiadomości o zdaniu podrzędnym okolicznikowym 	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym cechuje się okolicznik jako część zdania (II.1.8) z PP 4–6 wyjaśnia, kiedy zdanie jest złożone z podrzędnym okolicznikowym; wskazuje zależności zdań składowych (II.1.12) z PP 4–6
Składnia: imiesłowy równoważnik zdania	<ul style="list-style-type: none"> równoważnik zdania imiesłowy równoważnik zdania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między zdaniem a równoważnikiem zdania (II.1.12) z PP 4–6 poprawnie stosuje imiesłowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje (II.1.4)
Składnia: zdania wielokrotnie złożone	<ul style="list-style-type: none"> zdanie wielokrotnie złożone zdanie nadrzędne zdania składowe 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, po czym rozpoznać zdania wielokrotnie złożone; obrazuje na wykresie relacje między zdaniami składowymi (II.1.5)
Słotwórstwo: wyraz podstawowy i pochodny	<ul style="list-style-type: none"> wyraz podstawowy wyraz pochodny 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, kiedy wyraz jest podstawowy, a kiedy pochodny; tworzy wyrazy pochodne od rzeczowników, czasowników, przymiotników (II.1.2)
Słotwórstwo: budowa słotwórcza wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> podstawa słotwórcza formant analiza słotwórcza wyraz niepodzielny słotwórczo 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy pary wyrazów: podstawowy i pochodny; wyjaśnia, czym jest podstawa słotwórcza, a czym formant w wyrazie pochodnym; wymienia kolejne etapy analizy słotwórczej wyrazu (II.1.2) dokonyuje analizy oboczności w podstawie słotwórczej (II.4.1)
Słotwórstwo: rodzaje i funkcje formantów	<ul style="list-style-type: none"> formant przedrostek przyrostek wrostek, formowanie znaczenia wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę formantu; tworzy wyrazy przez użycie różnych rodzajów formantu (II.1.2)

Słotwórstwo: wyrazy złożone – złożenia, zestawienia, zrosty	<ul style="list-style-type: none"> połączenie dwóch podstaw słotwórczych złożenie zestawienie zrost 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia złożenia, zestawienia, zrosty, zna zasady ich tworzenia oraz poprawnej pisowni (II.1.3)
Słotwórstwo: rodzina wyrazów	<ul style="list-style-type: none"> rodzina wyrazów rdzeń oboczności w rdzeniu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są wyrazy pokrewne; tworzy rozbudowane rodziny wyrazów; odróżnia rdzeń od podstawy słotwórczej (II.1.2) zaznacza oboczności w rdzeniu (II.4.1)
Słotwórstwo: skrótowce i skróty	<ul style="list-style-type: none"> typy skrótowców pisownia skrótów 	<ul style="list-style-type: none"> zna typy skrótów i skrótowców, określa ich funkcje w tekście (II.2.1) poprawnie stosuje zasady ortografii i interpunkcji (II.4.1), (II.4.4)
Komunikacja językowa: Elementy aktu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> nadawca odbiorca komunikat kod kontekst 	<ul style="list-style-type: none"> omawia relacje między składnikami aktu komunikacji (II.3.1), (II.3.2), (II.3.3) z PP 4–6
Komunikacja językowa: nadawca w akcie komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> nadawca odmiany środowiskowe języka socjolekt cytaty cytowanie 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rolę nadawcy w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 rozpoznaje odmiany środowiskowe języka (II.2.1), (II.2.5), (II.3.2) używa cytatów w wypowiedzi, poprawnie stosuje zasady cytowania (II.4.2)
Komunikacja językowa: intencje wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> nadawca intencje wypowiedzi cel wypowiedzi reakcja odbiorcy 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje różnorodne intencje w komunikacji, rozpoznaje cele cudzej wypowiedzi (II.3.3) z PP 4–6 dobiera środki do wyrażania swoich celów (II.3.6) z PP 4–6; (II.3.1), (II.3.2)
Komunikacja językowa: kontakt z odbiorcą wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> odbiorca nawiązywanie kontaktu interakcja forma komunikatu kultura języka grzeczność językowa etykieta netykieta 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia rolę odbiorcy w akcie komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 wyjaśnia, co to jest, na czym polega i jak może przebiegać interakcja między nadawcą i odbiorcą; wie, na czym polega grzeczność językowa i świadomie stosuje jej zasady (II.3.1), (II.3.2)

Komunikacja językowa: akt komunikacji a sytuacja komunikacyjna	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sytuacja komunikacyjna ▪ mowa zależna ▪ mowa niezależna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia różnorodne sytuacje komunikacyjne, wyjaśnia ich wpływ na językowy kształt komunikatu (II.3.3) z PP 4–6 ▪ wie, czym różni się mowa zależna od mowy niezależnej, dokonuje twórczych przekształceń mowy zależnej w niezależną i odwrotnie (II.1.6)
Komunikacja językowa: kontekst aktu komunikacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kontekst ▪ spójność ▪ homonimy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia znaczenie kontekstu w akcji komunikacji (II.3.2) z PP 4–6 ▪ wyjaśnia wpływ kontekstu na znaczenie wyrazu, wyjaśnia, co to są homonimy (II.2.4)
Jan Kochanowski <i>Treny</i> : I, V, VII, VIII, XIX (fragment)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ styl artystyczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl artystyczny, rozpoznaje jego cechy w <i>Trenach</i> (II.2.7)
Ewa Nowak <i>Drzazga</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ styl potoczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl potoczny, rozpoznaje jego cechy w powieści (II.2.7)
Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ styl naukowy 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl naukowy, rozpoznaje jego cechy w tekście (II.2.7)
Richard Carlson <i>Nie zadręczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ styl potoczny ▪ styl publicystyczny 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozumie pojęcie stylu; wie, czym cechuje się styl potoczny, a czym styl publicystyczny; omawia skutki zastosowania tych stylów w tekście Carlsona (I.2.7)
III. Formy wypowiedzi		
Umiejętności retoryczne Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i> Michał Głowiński, Aleksandra Okopień-Sławińska, Janusz Sławiński <i>Świat przedstawiony utworu literackiego wobec rzeczywistości</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akapit ▪ wypowiedzenie tematowe ▪ akapit analityczny ▪ akapit sumujący ▪ budowa akapitu i powiązania między nimi ▪ spójność ▪ argument ▪ rodzaje argumentów ▪ przesłanka ▪ konkluzja ▪ przykład 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje środki retoryczne, wyjaśnia ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) ▪ rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych; zna zasady spójności językowej między akapitami; formułuje główną myśl akapitu (III.1.3) ▪ formułuje argumenty uzasadniające poglądy autora lub stanowiące ich zaprzeczenie (III.1.4) ▪ odróżnia przykład od argumentu

<p>Małgorzata Baranowska <i>Szczęście codzienne</i> (fragment <i>Tylko się rozejrzeć</i>)</p> <p>Richard Carlson <i>Nie zadręczaj się drobiazgami, nastolatku</i> (fragment <i>Ciesz się, że jesteś nastolatkiem</i>)</p> <p>Zygmunt Saloni <i>Jak pisać wypracowania?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> figury retoryczne zwroty retoryczne 	<p>(III.1.5)</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia wnioski (III.1.6) polemizując z cudzymi poglądami, rzeczowo uzasadnia swoje zdanie (III.1.7)
<p>Artykuł do szkolnej gazетки</p> <p>Marcin Popkiewicz <i>Rewolucja energetyczna</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> argument przykład wniosek artykuł 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) gromadzi i porządkuje materiał do stworzenia wypowiedzi (III.1.2) tworzy artykuł do gazетки, stosując odpowiednią kompozycję oraz zasady spójności między akapitami (III.1.3) formułuje argumenty uzasadniające konieczność ochrony Ziemi i popiera je przykładami (III.1.4), (III.1.5) formułuje wnioski (III.1.6)
<p>Opis budowli</p> <p>Tomasz Bagiński <i>Katedra</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał do opisu budowli (III.1.2) tworzy opis budowli, stosując odpowiednią kompozycję oraz zasady spójności między akapitami (III.1.3)
<p>Opis krajobrazu</p> <p>Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje krajobraz przedstawiony na obrazie, uzasadnia, czy byłby on odpowiednią scenerią dla utworu Mickiewicza (III.1.2), (III.1.3)
<p>Opis przeżyć</p> <p>Adam Mickiewicz <i>Dziady część II</i></p> <p>Aleksander Minorski <i>Ikar znad Dunajca</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje i określa stany emocjonalne, wskazuje ich źródła, tworzy opis przeżyć wewnętrznych, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
<p>Opis postaci</p> <p>Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał do opisu postaci (III.1.2) opisuje bohatera <i>Krzyżaków</i>, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3)

<p>List prezentujący argumenty</p> <p>Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i></p> <p>Erich Fromm <i>Mieć czy być?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> list jako forma wypowiedzi teza rodzaje argumentów wywód konkluzja 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) pisze list o charakterze argumentacyjnym (III.1.2), (III.1.3), (III.1.5), (III.1.7)
<p>Charakterystyka</p> <p>Mark Twain <i>Pamiętniki Adama i Ewy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> charakterystyka jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał do charakterystyki, charakteryzuje bohaterów, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
<p>Charakterystyka porównawcza</p> <p>Aleksander Fredro <i>Zemsta</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> charakterystyka porównawcza jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał, pisze charakterystykę porównawczą, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
<p>Streszczenie</p> <p>Ignacy Krasicki <i>Żona modna</i></p> <p>Adam Mickiewicz <i>Świtezianka</i></p> <p>Henryk Sienkiewicz <i>Krzyżacy</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wątek streszczenie 	<ul style="list-style-type: none"> wydobywa informacje z tekstu, porządkuje je, skraca; pisze streszczenie, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.2)
<p>Hasło reklamowe</p> <p>Fundacja Arka plakat promujący bezinteresowne działanie</p>	<ul style="list-style-type: none"> związki wyrazowe układanie hasła reklamowego środki perswazyjne 	<ul style="list-style-type: none"> pisze hasło plakatowe; zna środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych oraz zasady etyki wypowiedzi (III.1.8), (III.1.9)
<p>Recenzja filmu</p> <p>Tomasz Bagiński <i>Katedra</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) gromadzi i porządkuje materiał, tworzy recenzję filmu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
<p>Recenzja spektaklu</p> <p>Konrad Swinarski inscenizacja <i>Dziadów</i> Adama Mickiewicza</p>	<ul style="list-style-type: none"> recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) gromadzi i porządkuje materiał, pisze recenzję spektaklu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)

Recenzja książki Henryk Sienkiewicz <i>Latarnik</i>	<ul style="list-style-type: none"> recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) gromadzi i porządkuje materiał, pisze recenzję książki, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
Przemówienie Piotr Skarga <i>Kazania sejmowe</i>	<ul style="list-style-type: none"> przemówienie jako forma wypowiedzi teza argument przykład środki retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) formułuje tezę, gromadzi argumenty, stosuje przykłady, formułuje wnioski (III.1.2), (III.1.4), (III.1.5), (III.1.6) pisze przemówienie (III.1.3), (III.2.1) dokonuje interpretacji głosowej napisanego przemówienia (III.1.4)
Rozprawka (typ I) Ewa Winnicka <i>Angole</i>	<ul style="list-style-type: none"> rozprawka jako forma wypowiedzi teza rodzaje argumentów wywód konkluzja 	<ul style="list-style-type: none"> stawia tezę, przedstawia i hierarchizuje rozbudowane argumenty; rzeczowo uzasadnia swoje zdanie (III.1.4), (III.1.5), (III.1.7) przeprowadza wywód myślowy (III.1.6) pisze rozprawkę, stosując odpowiednią kompozycję (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
Rozprawka (typ II) Ernest Hemingway <i>Stary człowiek i morze</i>	<ul style="list-style-type: none"> rozprawka jako forma wypowiedzi teza hipoteza argument kontrargument wniosek 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) gromadzi i porządkuje materiał, stawia hipotezę, przedstawia argumenty i kontrargumenty, zbiera wnioski (III.1.2), (III.1.4), (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7) pisze rozprawkę z hipotezą, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
Głos w dyskusji Leszek Kołakowski <i>O wrogu i przyjacielu</i>	<ul style="list-style-type: none"> dyskusja prezentowanie poglądów uzasadnianie swojego zdania zasady grzeczności 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1) prezentuje swoje stanowisko w dyskusji, odnosi się do poglądów innych uczestników dyskusji, przestrzegając zasad kultury (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7)

IV. Samokształcenie	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Projekty edukacyjne: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, współdziałanie w grupie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym środowiska oraz regionu, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielne prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.3), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) ▪ Wirtualne spacer: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielna prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) ▪ Infografiki: pogłębianie wiedzy przedmiotowej, rozwijanie nawyków systematycznego uczenia się (IV. 5), (IV.7) 	

KLASA 8		
Material nauczania	Zagadnienia / działania	Przewidywane osiągnięcia Uczeń utrwała i poszerza wiedzę oraz rozwija umiejętności z klas wcześniejszych, a ponadto:
I. Kształcenie literackie i kulturowe		
Adam Mickiewicz <i>Stępy akermanskie</i> Kontekst literacki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ biografia autora ▪ osoba mówiąca ▪ obraz poetycki ▪ opis krajobrazu ▪ językowe środki opisu ▪ stan psychiczny osoby mówiącej ▪ orientalizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ rozpoznaje środki językowe, określa ich funkcję (I.1.4) ▪ wyodrębnia obrazy poetyckie, nazywa uczucia osoby mówiącej (I.1.7), (I.1.9) ▪ wykorzystuje w interpretacji elementy wiedzy o historii i kulturze i potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem mgły</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ obrazowanie przestrzeni ▪ bohater obrazu ▪ motyw wędrówki ▪ kompozycja obrazu ▪ perspektywa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia elementy przedstawione na obrazie; wydobywa znaczenia przenośne dzieła; omawia perspektywę obrazu i jej rolę w kreowaniu znaczeń (I.2.3) ▪ określa wartości estetyczne obrazu (I.2.6)
Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poemat ▪ epepeja narodowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym cechuje się poemat, wyjaśnia, jaki utwór nazywamy epepeją

Kontekst literacki	<ul style="list-style-type: none"> bohater zbiorowy bohater dynamiczny wątek konflikt retrospekcja, wydarzenia historyczne językowe środki opisu 	<ul style="list-style-type: none"> narodową (I.1.1), (I.1.2) wyodrębnia wątki utworu, prezentuje elementy świata przedstawionego, charakteryzuje bohaterów, analizuje partie opisowe (I.1.7), (I.1.8), (I.1.9) wykorzystuje kontekst historyczny w interpretacji (I.1.10), (I.1.11) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Adam Pańczuk <i>Karczeby</i> (fotoreportaż)	<ul style="list-style-type: none"> fotoreportaż etymologia kompozycja fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym cechuje się fotoreportaż; odtwarza własnymi słowami informacje dotyczące tytułu; wyjaśnia symboliczne znaczenia elementów fotografii (I.2.3) ocenia fotografie (I.2.6) znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Henryk Sienkiewicz <i>Quo vadis</i> Kontekst literacki Kontekst kulturowy	<ul style="list-style-type: none"> powieść historyczna idea realizm elementy świata przedstawionego motywy postępowania bohaterów konflikt wartości 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje cechy powieści historycznej, wie, na czym polega realistyczne prezentowanie świata (I.1.1), (I.1.2) omawia elementy świata przedstawionego, ocenia postawy bohaterów, nazywa wartości (I.1.7), (I.1.9) ocenia wartości estetyczne powieści (I.1.8) wskazuje elementy historyczne (I.1.10), (I.1.11) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Stefan Żeromski <i>Szyfowe prace</i> Kontekst literacki Kontekst kulturowy	<ul style="list-style-type: none"> powieść elementy świata przedstawionego rusyfikacja wartości tożsamość narodowa formy walki z rusyfikacją symbolika rola literatury 	<ul style="list-style-type: none"> omawia elementy świata przedstawionego i określa wartości estetyczne powieści (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) wyjaśnia przenośne znaczenie tytułu utworu (I.1.4) omawia realia obyczajowe, rozpoznaje kontekst historyczny; omawia metody rusyfikacji i postawy młodzieży wobec zaborcy (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Elegia o... [chłopcu polskim]</i>	<ul style="list-style-type: none"> elegia osoba mówiąca bohater liryczny kontrast metafora 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym cechuje się elegia jako gatunek liryczny (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) wyjaśnia funkcję kontrastu; objaśnia metafory (I.1.4) charakteryzuje osobę mówiącą i omawia bohatera lirycznego utworu (I.1.7), (I.1.9)

		<ul style="list-style-type: none"> wykorzystuje w interpretacji elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12)
Krzysztof Kamil Baczyński <i>Z głową na karabinie</i>	<ul style="list-style-type: none"> pokolenie wojenne, pokolenie Kolumbów tragizm pokolenia symbol podmiot liryczny bohater liryczny kontrast peryfrazja 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) podaje znaczenia elementów symbolicznych; wyjaśnia funkcję kontrastu oraz peryfrazy (I.1.4) charakteryzuje podmiot liryczny i omawia bohatera lirycznego (I.1.7), (I.1.9) wyjaśnia znaczenie nazwy <i>pokolenie Kolumbów</i>; wypowiada się na temat tragizmu pokolenia wojennego (I.1.10), (I.1.11) recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12)
Zbigniew Herbert <i>Nike, która się waha</i>	<ul style="list-style-type: none"> motywy mitologiczne reinterpretacja bohater liryczny tragizm wiersz wolny 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę utworu; wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja (I.1.1), (I.1.2), (I.1.4) charakteryzuje bohatera lirycznego; wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega jego tragizm (I.1.7), (I.1.9) objaśnia motywy mitologiczne występujące w wierszu (I.1.10), (I.1.11) recytuje utwór w interpretacji zgodnie z jego tematem i stylem (I.1.12)
Andrzej Wróblewski <i>Matka z zabitym dzieckiem</i> <i>Syn i zabita matka</i> (reprodukcje obrazów)	<ul style="list-style-type: none"> kolorystyka obrazów kompozycja obrazów bohaterowie podobieństwa tematyczne i estetyczne styl malarstwa 	<ul style="list-style-type: none"> omawia podobieństwa tematyczne i estetyczne obu obrazów; wyjaśnia symboliczne znaczenie kolorystyki; wskazuje znaczenia wynikające z kompozycji obrazów; zestawia bohaterów (I.2.3) omawia styl autora (I.2.6)
Arkady Fiedler <i>Dywizjon 303</i>	<ul style="list-style-type: none"> literatura faktu przebieg zdarzeń porządkowanie informacji charakterystyka bohaterów patriotyzm wartości 	<ul style="list-style-type: none"> omawia najważniejsze elementy świata przedstawionego; charakteryzuje bohaterów; w rozwinięty sposób opowiada przebieg wydarzeń (I.1.7), (I.1.9) wykorzystuje elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11) wydobywa i porządkuje informacje (I.2.1),

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ środki językowe dynamizujące wypowiedź 	<p>(I.2.2)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, dlaczego utwór należy do literatury faktu (I.2.4) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jacek Dukaj <i>Xavras Wyżryn i inne fikcje narodowe</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ składniki świata przedstawionego ▪ wizja konfliktu ▪ motywy działania ▪ patriotyzm ▪ wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) ▪ przedstawia informacje o świecie przedstawionym; prezentuje przyczyny i przebieg konfliktu; ocenia motywy działania bohaterów (I.1.7), (I.1.9) ▪ wypowiada się na temat postaw patriotycznych, wykorzystując elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Janusz Ordon, Rafał Urbański <i>Wieża</i> (komiks)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ komiks ▪ warstwa obrazowa ▪ warstwa językowa ▪ nazywanie emocji ▪ przebieg wydarzeń 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym cechuje się komiks jako tekst kultury; wskazuje źródła emocji bohaterów; relacjonuje przebieg wydarzeń (I.2.2), (I.2.3) ▪ ocenia warstwę obrazową i warstwę językową komiksu (I.2.6)
Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ literatura faktu ▪ gromadzenie i porządkowanie informacji ▪ okupacyjna rzeczywistość ▪ tragizm pokolenia ▪ charakterystyka bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opowiada o pokoleniu wojennym; wyjaśnia, z czego wynika i na czym polega jego tragizm; opowiada o realiach okupacyjnej rzeczywistości (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) ▪ wie, czym cechuje się literatura faktu; omawia świat przedstawiony utworu (I.2.4) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
Monika Kowaleczko-Szumowska <i>Galop 44</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy świata przedstawionego ▪ przebieg wydarzeń ▪ charakterystyka bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ porządkuje i omawia elementy świata przedstawionego; ciekawie opowiada o wydarzeniach; charakteryzuje bohaterów (I.1.9), (I.2.2) ▪ wykorzystuje elementy wiedzy o historii i kulturze oraz potrzebne konteksty (I.1.10), (I.1.11)
Jan Komasa <i>Miasto 44</i> (film)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy świata przedstawionego ▪ środki języka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia funkcję środków języka filmowego oraz znaczenie efektów specjalnych (I.2.3)

	<ul style="list-style-type: none"> filmowego ocena gry aktorskiej efekty specjalne 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia grę aktorską (I.2.6) znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
Miron Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fr.)	<ul style="list-style-type: none"> pamiętnik dystans czasowy powstańcza codzienność narrator środki językowe oddające dynamizm i emocje 	<ul style="list-style-type: none"> wie, czym cechuje się pamiętnik jako forma wypowiedzi; omawia skutki zastosowania w narracji dystansu czasowego (I.1.2) opowiada o powstańczej codzienności (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) wypowiada się na temat wartości estetycznych dzieła (I.1.8) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Czesław Miłosz <i>Piosenka o porcelanie</i>	<ul style="list-style-type: none"> symbol zdrobnienia apostrofa osoba mówiąca 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) wyjaśnia znaczenia elementów symbolicznych; omawia funkcję zdrobnień i omawia rolę apostrofy (I.1.4) omawia znaczenia wiersza z perspektywy rzeczywistości wojennej (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11)
Ekspozyty z Muzeum Powstania Warszawskiego	<ul style="list-style-type: none"> muzeum ekspонат ekspozycja 	<ul style="list-style-type: none"> omawia ekspozycję, ocenia jej rolę w kształtowaniu świadomości narodowej (I.2.3), (I.2.6)
Karolina Lanckorońska <i>Wspomnienia</i> (fr.) Kontekst literacki	<ul style="list-style-type: none"> literatura faktu realia wojenne tożsamość narodowa patriotyzm wartości 	<ul style="list-style-type: none"> omawia realia życia w czasie wojny i okupacji, omawia postawy bohaterów i motywy ich postępowania (I.1.7), (I.1.9), (I.1.10), (I.1.11) wyjaśnia, dlaczego tekst należy do literatury faktu (I.2.4) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Jan Paweł II <i>Pamięć i tożsamość</i> (fr.)	<ul style="list-style-type: none"> ojczyzna patriotyzm wartości 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje i porządkuje potrzebne informacje (I.2.1), (I.2.2) dostreaga różnice między literaturą piękną a innymi rodzajami piśmiennictwa; określa ich funkcje (I.2.4)

<p>Melchior Wańkowicz <i>Monte Cassino</i> (fr.)</p> <p>Kontekst literacki Kontekst kulturowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ reportaż ▪ przebieg wydarzeń ▪ relacja ▪ realia wojenne ▪ postawy bohaterów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a reportażem (I.2.4) ▪ omawia cechy reportażu (I.2.5) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
<p>Melchior Wańkowicz <i>Tędy i owędy</i></p> <p>Kontekst literacki Kontekst kulturowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gawęda ▪ wspomnienie ▪ literatura faktu ▪ subiektywizm ▪ anegdota literacka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostrzega różnice między literaturą piękną a innymi rodzajami piśmiennictwa; określa ich funkcje, wie, czym jest anegdota literacka (I.2.4), (I.2.5) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Sławomir Mrożek <i>Artysta</i></p> <p>Kontekst literacki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ postawa życiowa ▪ personifikacja ▪ paradoks ▪ przesłanie tekstu ▪ ironia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.2), (I.1.8) ▪ odczytuje przenośne znaczenia utworu; wyjaśnia, na czym polega paradoks (I.1.4), (I.1.6) ▪ ocenia postawę życiową bohatera, wyjaśnia przesłanie utworu (I.1.7), (I.1.9) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Katarzyna Kozyra <i>Piramida zwierząt</i> (instalacja plastyczna)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ instalacja plastyczna ▪ dosłowne i przenośne znaczenia ▪ składniki instalacji 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym cechuje się instalacja plastyczna jako tekst kultury; omawia składniki instalacji; odczytuje znaczenia (I.2.3), (I.2.6) ▪ znajduje nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
<p>Stanisław Barańczak <i>Daję ci słowo, że nie ma mowy</i></p> <p>Kontekst literacki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poezja lingwistyczna ▪ gra słów ▪ znaczenia przenośne ▪ wieloznaczność ▪ frazeologizm 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wie, na czym polega poezja lingwistyczna i określa jej wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) ▪ odczytuje znaczenia przenośne, rozpoznaje wieloznaczność, dostrzega zabiegi językowe (I.1.4)
<p>Stanisław Dróżdż <i>Bez tytułu (Ja)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ poezja konkretna ▪ koncept ▪ harmonia ▪ kompozycja 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega poezja konkretna, omawia sposoby uzyskania harmonii na obrazach (I.2.3) ▪ ocenia dzieło (I.2.6)
<p>Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały Książę</i></p> <p>Kontekst literacki</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ elementy świata przedstawionego ▪ motyw wędrowki ▪ elementy baśniowe ▪ znaczenia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega przypowieściowy charakter utworu; porządkuje elementy świata przedstawionego (I.1.1), (I.1.11) ▪ wyjaśnia, na czym polega metaforyczny

	<ul style="list-style-type: none"> symboliczne przypowieść filozoficzna aforyzm 	<p>charakter wędrowki Małego Księcia, wyjaśnia znaczenia zawarte w elementach symbolicznych (I.1.4)</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przesłania zawarte w aforyzmach (I.1.7), (I.1.9) określa wartości estetyczne utworu (I.1.8) poznaje tekst z zakresu lektur obowiązkowych w PP
<p>Andrzej Budnik</p> <p><i>Wywiad bez cenzury:</i></p> <p><i>Lukasz Supergan</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> wywiad publicystyka motyw podróży temat wywiadu sens podróżowania 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie problemy zostały poruszone w wywiadzie; wyjaśnia znaczenia fragmentów metaforycznych (I.2.1), (I.2.2) wyjaśnia, czym cechuje się wywiad jako gatunek publicystyczny (I.2.4), (I.2.5)
<p>Eric Emmanuel Schmitt</p> <p><i>Oskar i pani Róża</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> postawa życiowa postawa wobec cierpienia wartości 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) zbiera i porządkuje informacje na temat bohatera, charakteryzuje bohatera na podstawie jego wypowiedzi (I.1.7), (I.1.9) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
<p>Barbara Kosmowska</p> <p><i>Pozłacana rybka</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> relacje rodzinne motywy postępowania postawy życiowe wartości 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i omawia elementy świata przedstawionego (I.1.1) formułuje problematykę utworu, omawia motywy postępowania bohaterów i ich postawy życiowe; nazywa wartości (I.1.7), (I.1.9) poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
<p>Maciej Pieprzyca</p> <p><i>Chce się żyć</i> (film)</p>	<ul style="list-style-type: none"> off scena filmowa punkt widzenia kamery postawa życiowa relacje międzyludzkie 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia funkcję głosu z offu i funkcję punktu widzenia kamery; wyjaśnia, jak film wpłynął na jego myślenie o świecie (I.2.3) ocenia grę aktorską (I.2.6) znajduje w filmie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
<p>Nancy Kleinbaum</p> <p><i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i></p> <p>Kontekst literacki</p>	<ul style="list-style-type: none"> carpe diem światopogląd epikureizm życiowe rady 	<ul style="list-style-type: none"> określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) omawia realia życia w szkole, poglądy i postawę profesora, postawy chłopców; wypowiada się na temat swoich zasad

Kontekst kulturowy		<p>życiowych (I.1.7), (I.1.9)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest i na czym polega epikureizm (I.1.11) ▪ poznaje tekst z zakresu lektur uzupełniających w PP
Zbigniew Herbert <i>Życiorys</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ liryka bezpośrednia ▪ życiorys ▪ subiektywizm ▪ bohater liryczny ▪ sytuacja liryczna ▪ kompozycja utworu ▪ wartości 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu; dostrzega subiektywizm wypowiedzi poetyckiej, omawia sytuację liryczną i kompozycję utworu (I.1.1), (I.1.4), (I.1.8) ▪ przedstawia informacje o bohaterze lirycznym, omawia jego światopogląd, wskazuje źródła uczuć (I.1.7), (I.1.9)
Wisława Szymborska <i>Pisanie życiorysu</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ życiorys ▪ frazeologizmy ▪ wiedza o człowieku ▪ postrzeganie człowieka ▪ ocena świata 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa cechy charakterystyczne utworu i jego wartości estetyczne (I.1.1), (I.1.8) ▪ wyjaśnia funkcję frazeologizmów (I.1.4) ▪ wyjaśnia, przeciwko czemu skierowana jest ironia (I.1.6) ▪ prezentuje obraz człowieka ukazany w wierszu, rozważa problem relacji między człowiekiem a światem (I.1.7), (I.1.9)
Piotr Dumała <i>Ściany</i> (film animowany)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ film animowany ▪ filmowa metafora ▪ symbol ▪ środki języka filmowego ▪ everymen ▪ muzyka filmowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odtwarza treściową zawartość poszczególnych scen (I.2.2) ▪ wyjaśnia, kto to jest everyman, wykorzystuje to pojęcie do interpretacji filmu; wyjaśnia znaczenia symboliczne filmu i objaśnia metafory (I.2.3) ▪ ocenia muzykę w kontekście znaczeń filmu (I.2.6) ▪ znajduje w filmie nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych (I.2.7)
II. Kształcenie językowe		
Fonetyka: głoska i litera	<ul style="list-style-type: none"> ▪ głoska a litera ▪ sposoby zapisywania głosek ▪ podział wyrazu na litery i głoski ▪ funkcje litery <i>i</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest głoska, a czym litera; wymienia różnorodne sposoby zapisywania głosek; omawia funkcje litery <i>i</i> w wyrazach (II.1.1), (II. 4.3)

Fonetyka: podział głosek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samogłoska i spółgłoska ▪ narządy artykulacyjne ▪ głoski dźwięczne i bezdźwięczne ▪ głoski ustne i nosowe ▪ głoski twarde i miękkie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym różnią się samogłoski od spółgłosek; omawia rolę poszczególnych narządów w artykulacji głosek; określa cechy głosek (II.1.1), (II. 4.3)
Fonetyka: sylaba	<ul style="list-style-type: none"> ▪ sylaba otwarta ▪ sylaba zamknięta ▪ podział na sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, czym jest sylaba i kiedy sylaba jest otwarta, a kiedy zamknięta; dzieli trudne wyrazy na sylaby (II.1.1)
Fonetyka: akcent wyrazowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akcent wyrazowy ▪ poprawne akcentowanie ▪ wyrazy bez akcentu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega akcent wyrazowy; poprawnie akcentuje wszystkie wyrazy; zna wyrazy bezakcentowe (II.1.7)
Fonetyka: upodobnienia głosek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ upodobnienie postępowe i wsteczne ▪ ubezdźwięcznienie w wygłosie ▪ uproszczenie grupy spółgłoskowej ▪ upodobnienia wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tłumaczy mechanizm powstawania upodobnień głosek; omawia różne rodzaje upodobnień; zaznacza i nazywa wszystkie rodzaje upodobnień (II.1.1)
Zróżnicowanie języka: słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ słownictwo ogólnonarodowe ▪ słownictwo o ograniczonym zasięgu ▪ wyrazy rodzime ▪ zapożyczenia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dostrzega zróżnicowanie słownictwa (II.2.1)
Zróżnicowanie języka: nazwy osobowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formy gramatyczne imion i nazwisk ▪ odmiana nazwisk obcego pochodzenia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosuje prawidłowe formy gramatyczne imion i nazwisk (II.2.2)
Zróżnicowanie języka: nazwy miejscowe	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rodzaje nazw miejscowych ▪ odmiana nazw miejscowych ▪ odmiana nazw mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje nazwy miejscowe, stosuje prawidłowe formy gramatyczne nazw miejscowych i nazw mieszkańców, zapisuje je poprawnie (II.2.2)

Zróźnicowanie języka: regionalne odmiany języka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ regionalne odmiany języka ▪ dialekt ▪ gwara 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyróżnia regionalne odmiany języka (II.2.5)
Zróźnicowanie języka: treść i zakres znaczeniowy wyrazu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ treść wyrazu ▪ zakres znaczeniowy wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozpoznaje zakres znaczeniowy wyrazu, rozpoznaje treść wyrazu (II.2.6)
Zróźnicowanie języka: sposoby wzbogacania słownictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ związki wyrazowe ▪ szablony językowe ▪ wzbogacanie słownictwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zna sposoby wzbogacania słownictwa, wyjaśnia mechanizm tworzenia związków wyrazowych; krytycznie ocenia stosowanie szablonów językowych; ma bogate słownictwo (II.2.3)
Komunikacja i kultura języka: norma językowa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ norma językowa ▪ norma wzorcowa ▪ norma użytkowa ▪ norma potoczna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, na czym polega i czego dotyczy norma językowa; rozróżnia rodzaje norm językowych; zawsze stosuje się do odpowiednich norm językowych w swoich wypowiedziach (II.3.2)
Komunikacja i kultura języka: błąd językowy	<ul style="list-style-type: none"> ▪ błąd językowy ▪ usterka językowa ▪ innowacja językowa ▪ rodzaje błędów językowych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia mechanizm popełniania błędów i usterek językowych; ocenia innowacje językowe; klasyfikuje rodzaje błędów językowych (II.3.3)
Komunikacja i kultura języka: style funkcjonalne języka Miron Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i> (fr.) Eric Emmanuel Schmitt <i>Oskar i pani Róża</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ styl wypowiedzi ▪ styl funkcjonalny ▪ styl potoczny ▪ styl urzędowy ▪ styl naukowy ▪ styl artystyczny ▪ styl publicystyczny ▪ cechy dobrego stylu ▪ język mówiony 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, co to jest styl wypowiedzi i co się na niego składa; rozpoznaje style czytanych utworów literackich; stosuje różne style funkcjonalne w swoich wypowiedziach; dba o poprawność stylistyczną (II. 2.7)
III. Formy wypowiedzi		
Umiejętności retoryczne Jan Paweł II <i>Pamięć i tożsamość</i> (fr.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ akapit ▪ teza ▪ argumenty ▪ wnioski 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ odtwarza zawartość myślową poszczególnych akapitów, wskazuje zdania o charakterze tezy, odtwarza argumenty autora, na podstawie tekstu i własnych przemyśleń wypowiada się na temat patriotyzmu (III.1.1), (III.1.5), (III.1.6), (III.1.7), (III.1.8) ▪ formułuje pytania do tekstu (III.2.3)

Opis obrazu Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem mgły</i>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy plastyczny opis obrazu, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Monolog wewnętrzny Caspar David Friedrich <i>Wędrowiec nad morzem mgły</i>	<ul style="list-style-type: none"> monolog jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy rozbudowany monolog wewnętrzny związany ze znaczeniami obrazu (III.1.2), (III.1.3) dokonuje interpretacji głosowej napisanego monologu (III.1.4)
Podziękowanie Adam Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i>	<ul style="list-style-type: none"> podziękowanie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> układa tekst podziękowania, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Opowiadanie Adam Pańczuk <i>Karczeby</i>	<ul style="list-style-type: none"> opowiadanie jako forma wypowiedzi akapit 	<ul style="list-style-type: none"> pisze opowiadanie twórcze związane z fotografią; stosuje ciekawe rozwiązania fabularne (III.1.2), (III.1.3)
Opis sytuacji Aleksander Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>	<ul style="list-style-type: none"> opis jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy dynamiczny opis sytuacji, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Sprawozdanie Janusz Ordon, Rafał Urbański <i>Wieża</i> (komiks)	<ul style="list-style-type: none"> sprawozdanie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> wciela się w rolę bohatera, tworzy sprawozdanie, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Zaproszenie Muzeum Powstania Warszawskiego	<ul style="list-style-type: none"> zaproszenie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> układa tekst zaproszenia, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Recenzja filmu Maciej Pieprzyca <i>Chce się żyć</i> (film)	<ul style="list-style-type: none"> recenzja jako forma wypowiedzi wyrażanie opinii 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne (III.1.1) gromadzi i porządkuje materiał, tworzy recenzję filmu, zachowując wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3), (III.2.1)
Ogłoszenie Sławomir Mrozek <i>Artysta</i>	<ul style="list-style-type: none"> ogłoszenie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> układa tekst ogłoszenia, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.2), (III.1.3)
Głos w debacie Jan Paweł II	<ul style="list-style-type: none"> debata wyrażanie opinii środki retoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne, rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę (III.1.1)

<i>Pamięć i tożsamość</i>	<ul style="list-style-type: none"> argument konkluzja 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) ustosunkowuje się do cudzych poglądów, prezentuje swój głos w debacie, popiera go argumentami, formułuje konkluzję (III.1.3), (III.1.4), (III.1.6), (III.1.7)
Wywiad Andrzej Budnik <i>Wywiad bez cenzury:</i> <i>Lukasz Supergan</i>	<ul style="list-style-type: none"> wywiad jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał, ustala cel wywiadu, układa pytania, zestawia je według przyjętej zasady (III.1.2), (III.1.3) przeprowadza ciekawy wywiad, zachowuje wymogi tej formy wypowiedzi (III.2.1)
Podanie Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	<ul style="list-style-type: none"> podanie jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) tworzy podanie, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
Życiorys Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	<ul style="list-style-type: none"> życiorys jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) tworzy życiorys, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
CV Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	<ul style="list-style-type: none"> CV jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) tworzy CV, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
List motywacyjny Nancy H. Kleinbaum <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>	<ul style="list-style-type: none"> list motywacyjny jako forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> gromadzi i porządkuje materiał (III.1.2) tworzy list motywacyjny, zachowując wszystkie wymogi tej formy wypowiedzi (III.1.3), (III.2.1)
IV. Samokształcenie		
<ul style="list-style-type: none"> Projekty edukacyjne: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, współdziałanie w grupie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym środowiska i regionu, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielne prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.3), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) Wirtualne spacery: zdobywanie samodzielnie informacji, hierarchizowanie ich, porządkowanie, wykorzystywanie narzędzi cyfrowych, technologii multimedialnych, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień, pogłębianie wiedzy przedmiotowej, samodzielna prezentowanie efektów pracy (IV.1), (IV.2), (IV.4), (IV.5), (IV.6), (IV.7), (IV.8) Infografiki: pogłębianie wiedzy przedmiotowej, rozwijanie nawyków systematycznego uczenia się (IV.5), (IV.7) 		

4. Sposoby osiągania celów

4.1. Metody pracy na lekcjach języka polskiego

KLASY 4–6

W klasach 4–6 punktem wyjścia do rozważań o tekście kultury powinno być hasło: *Rozumiem! Myślę! Działam!* – zakładające aktywność i partnerstwo ucznia w procesie edukacyjnym. Istotne jest stymulowanie kreatywności dorastającej młodzieży poprzez zadania odwołujące się do wyobraźni. Warto też wdrażać uczniów do pracy zespołowej przy realizacji projektów. Skutkuje to bowiem kształceniem umiejętności interpersonalnych i społecznych, a zarazem przygotowuje do realizacji bardziej złożonych projektów edukacyjnych w klasach 7–8.

Autorki programu *Słowa z uśmiechem* wskazują w poleceniach, ćwiczeniach oraz scenariuszach lekcji wiele metod i technik, które można wykorzystać przy projektowaniu zajęć, m.in.:

- przekład intersemiotyczny,
- drama,
- burza mózgów,
- myślące kapelusze,
- mapy skojarzeń,
- gry edukacyjne,
- drzewko decyzyjne.

Należy korzystać również z metod tradycyjnych – poszukujących, problemowych, oglądowych, praktycznych. W zakresie kształcenia stylistycznego sprawdzają się metody praktyki pisarskiej, analizy i twórczego naśladowania wzorów, norm i instrukcji. Warto wprowadzać w już klasach 4–6 metodę odwróconej lekcji oraz metodę *uczymy innych*. Sytuują one nauczyciela i ucznia w nowej perspektywie edukacyjnej sprzyjającej aktywności i partnerstwu. Spełniają ponadto jedno z ważnych wymagań ogólnych określonych w podstawie programowej – samokształcenie.

Wszystkie lekcje językowe w podręcznikach *Słowa z uśmiechem* zachowują stały układ elementów: ćwiczenia wprowadzające (co pozwala na obserwację materiału i ułatwia wnioskowanie), analiza pojęć i zasad, a następnie ćwiczenia utrwalające, kształcące świadomość językową i umiejętności komunikacyjne – co pozwala na **aktywność i samodzielność** ucznia w docieraniu do informacji, obserwowaniu ich, gromadzeniu i przetwarzaniu.

Na lekcjach poświęconych kształceniu literackiemu, kulturowemu i językowemu ważne jest systematyczne doskonalenie dykcji i umiejętności operowania głosem, np. przez wprowadzanie głośnego czytania fragmentów tekstów wybranych i przygotowanych wcześniej przez uczniów, recytację utworów poetyckich i prozatorskich, zabawy językowe stymulujące aktywność.

Autorki programu *Słowa z uśmiechem* zakładają, że wiedza i umiejętności uczniów będą **systematycznie utrwalane** poprzez działania dydaktyczne atrakcyjne dla ucznia w klasach 4–6,

np. analizę infografik, tworzenie map mentalnych, rozwiązywanie różnorodnych ćwiczeń, zadań logicznych, podejmowanie gier dydaktycznych, rozwiązywanie sprawdzianów na wesoło itp.

KLASY 7–8

Cele edukacyjne wynikające z programu *Myśli i słowa* można realizować za pomocą różnych metod. Warto przy tym pamiętać, że nie ma metody uniwersalnej – każdy z podejmowanych sposobów działania dydaktycznego prowadzi do realizacji swoistych celów. Metodę dydaktyczną należy rozumieć jako sposób działania nastawiony na osiągnięcie konkretnych celów, nierozdzielnie z nią związanych. Metody stosowane na lekcjach języka polskiego powinny być zatem dobierane świadomie ze względu na projektowane cele. Każda metoda dzieli się ponadto na powtarzalne etapy, które razem składają się na procedurę postępowania dydaktycznego. Poszczególne metody można stosować wielokrotnie w różnych, zmieniających się okolicznościach.

Nadrzędnymi celami wynikającymi z programu *Myśli i słowa* są:

- rozwijanie samodzielnego, krytycznego myślenia ucznia,
- rozwijanie i doskonalenie kompetencji kulturowej i komunikacyjnej ucznia, co w konsekwencji ma doprowadzić do formowania jego aktywnej postawy wobec rzeczywistości.

Najwłaściwszymi metodami pracy na lekcjach będą więc metody problemowe, aktywizujące, praca w grupach, dyskusja, debata.

Metody problemowe (w tym np. drzewko decyzyjne, metaplan, hipoteza interpretacyjna) uczą formułowania problemu i szukania sposobów na jego rozwiązanie, a także wysnuwania wniosków.

Metody aktywizujące (np. gry dramatyczne, przekład intersemiotyczny, metoda sześciu kapeluszy) uczą samodzielnego myślenia, odpowiedzialności za podejmowane decyzje i przyzwyczajają do publicznych wystąpień. Z kolei **dyskusja** (tradycyjna, punktowana, panelowa, burza mózgów) i **debata** rozwijają umiejętności retoryczne – prezentowanie własnego stanowiska, przekonywanie do swoich racji, obrona własnych przekonań, ustosunkowywanie się do cudzych poglądów.

Warto też stosować metodę **pracy w grupach**, dzięki której można uczyć samodzielności i rozwijać w uczniach umiejętność współpracy, planowania poszczególnych działań oraz prezentowania ich wyników, a także kształtować postawę współodpowiedzialności za efekty pracy zespołowej. Praca w grupach będzie szczególnie przydatna podczas realizacji zadań projektowych.

Zarówno w pracy na lekcji, jak i w pracach domowych czy w realizacji projektów warto korzystać z możliwości, jakie stwarzają **nowe technologie**. Autorki programu sugerują wykorzystanie różnorodnych narzędzi w module *Wirtualny spacer* (np. platformy www.postermyswall.com czy glogster.com). Wartościowym źródłem materiałów dydaktycznych jest też WebQuest rozwijający umiejętności korzystania z materiałów internetowych.

Na dobór metod działania – poza projektowanymi celami – będzie mieć wpływ również rodzaj materiału rzeczowego, możliwości uczniów oraz uwarunkowania zewnętrzne (liczebność zespołu klasowego, warunki techniczne, dostępność materiałów niezbędnych do pracy). Zawsze warto pamiętać, że o wartości wybranej metody zadecyduje jej skuteczność i efektywność.

4.2. Indywidualizacja pracy w zależności od potrzeb i możliwości ucznia

KLASY 4–6

Indywidualizacja kształcenia tak mocno akcentowana w nowej podstawie programowej każe zwrócić uwagę na opracowanie indywidualnych strategii uczenia się, dostosowanych do predyspozycji percepcyjnych uczniów. Na szczególną uwagę zasługuje **nauczanie wielozmysłowe**. Nie sposób zrealizować w klasach 4–6 kompetencji kluczowej – umiejętności uczenia się – bez poszukiwania nowych technik i metod stymulujących umiejętność sekcjonowania, zapamiętywania informacji oraz zwiększających efektywność uczenia się. Z tego względu należy się odwoływać w projektowaniu pracy na lekcji np. do koncepcji inteligencji wielorakich. Z uwagi na specyfikę przedmiotu najwięcej ćwiczeń będzie dotyczyło inteligencji słownej, ale należy proponować uczniom zadania i ćwiczenia dotyczące inteligencji wizualno-przestrzennej, logiczno-matematycznej, interpersonalnej, muzycznej itp. Uczniowie powinni wykonywać ćwiczenia stymulujące pamięć m.in. za pomocą gry skojarzeń, wyobrażeń, przestrzennych notatek, tworzenia nieco przesadzonych obrazów i kontekstów.

Grupy klasowe to najczęściej zespoły uczniów o zróżnicowanym poziomie wiedzy i umiejętności, pracujących w różnym tempie, indywidualizacja powinna więc objąć zarówno całe zespoły klasowe, jak i poszczególnych uczniów. Niezbędna jest diagnoza wstępna dotycząca klasy, która pozwala na modyfikację planu nauczania w celu dostosowania go do potrzeb konkretnego zespołu (rozszerzenie, dodanie lub eliminacja treści). W każdej klasie obok uczniów na poziomie podstawowym, pracujących w średnim tempie, znajdują się też uczniowie pracujący wolniej, uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a także uczniowie zdolni, szybko wykonujący zadania.

Nauczyciel, pracując z **ucznikiem zdolnym**, może poszerzyć dla niego listę lektur, wprowadzić indywidualnie dodatkowe zadania i konteksty kulturowe, wykorzystać pytania trudniejsze, zachęcić do przygotowania części lekcji i materiałów dotyczących tematu, którym się pasjonują, zadań projektowych, do udziału w konkursach.

W pracy z **ucznikiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych** (ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania, mówienia i pisanie; z różnego rodzaju trudnościami szkolnymi; o obniżonych możliwościach edukacyjnych; realizującym program integracji) nauczyciel ma obowiązek uwzględnić aktualne zalecenia specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie form i metod pracy. W przypadku uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce czytania i pisanie (dysleksja, dysgrafia, dysortografia) będą to najczęściej:

- głośne odczytanie tekstu, który uczeń śledzi wzrokiem,

- dodatkowe wskazówki i pomoc w czasie wykonywania ćwiczeń,
- wydłużenie czasu przeznaczonego na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy.

A ponadto:

- wyznaczanie konkretnych zadań dotyczących mniejszej partii materiału i nagradzanie za ich wykonanie,
- przejrzysty układ treści,
- zapisanie tekstu czytelną czcionką,
- skonstruowanie zestawów poleceń według zasady stopniowania trudności,
- operacyjne formułowanie poleceń,
- przystępny język tekstów prezentujących konteksty, sylwetki poetów i pisarzy czy wyjaśniających niezbędne elementy teorii,
- wzory kompozycyjne różnych form wypowiedzi pozwalające na powracanie do schematu w czasie wykonywania ćwiczeń,
- częste powtarzanie materiału,
- wzmacnianie samooceny ucznia (chwalenie za najmniejsze sukcesy, dostrzeganie postępów).

Wspomaganiu rozwoju zainteresowań uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych służą **zajęcia dodatkowe**. Mogą one mieć formę konkursu czytelniczego organizowanego przez samych uczniów, wycieczki do muzeum lub galerii sztuki, klubu filmowego, klubu redaktorów internetowej strony szkoły lub prowadzenia klasowego bloga. Tak zorganizowany proces edukacyjny będzie sprzyjał aktywności uczniów i budził ich ciekawość świata, zbuduje pożądaną hierarchię wartości i spójną wizję świata, a ponadto wychowa ucznia otwartego, aktywnego i odpowiedzialnego.

KLASY 7–8

Indywidualizacja pracy na lekcjach języka polskiego w klasach 7–8 powinna dotyczyć zarówno całej klasy, jak i poszczególnych uczniów. Początek roku szkolnego w klasie 7 warto poświęcić na zbadanie potencjału polonistycznego wyniesionego przez uczniów z klas 4–6, czyli przeprowadzenie sprawdzianu badającego przede wszystkim umiejętności analityczne i interpretacyjne, podstawową wiedzę z zakresu stylistyki i genologii oraz praktyczne umiejętności komunikacyjne (komponowanie i tworzenie wypowiedzi pisemnej, stosowanie się do reguł poprawności gramatycznej, stylistycznej, ortograficznej i interpunkcyjnej). Diagnoza wstępna dotycząca klasy pozwoli na dostosowanie planu nauczania do potrzeb konkretnego zespołu (rozszerzenie, dodanie lub eliminacja treści, zwłaszcza w okresie propedeutycznym).

Ważniejsze wydaje się jednak **zróżnicowanie form i metod pracy** w odniesieniu do poszczególnych uczniów (zespół klasowy nie jest bowiem nigdy tworem homogenicznym, nawet w słabszej klasie nauczyciel zetknie się w uczniem bardziej uzdolnionym, a w mocniejszej – z uczniem wymagającym

pomocy). Indywidualizację pracy ze zróżnicowaną grupą uczniów bardzo ułatwia zastosowanie oceniania kształtującego, a zwłaszcza takich jego elementów jak:

- informowanie o celach lekcji i uściślenie kryteriów oceniania, najlepiej z precyzyjnym określeniem wymagań na poszczególne oceny (uczeń sam może zdecydować, jaki poziom wiedzy i umiejętności jest przez niego możliwy do osiągnięcia);
- informacja zwrotna (w części prac pisemnych warto zrezygnować z wystawiania ocen sumujących wyrażonych cyfrą na rzecz recenzji zawierającej cztery elementy: mocne i słabe strony, wskazówki do poprawy oraz zalecenia na przyszłość; po sprawdzeniu wypracowań przez nauczyciela uczniowie samodzielnie pracują nad poprawą błędów, tworząc tekst po raz drugi);
- ocena koleżeńska (najważniejsze jest sformułowanie czytelnych dla uczniów kryteriów oceniania, umożliwiających refleksję nad osiągnięciami kolegów, np. sprawdzianem, projektem, prezentacją);
- samoocena (szacowanie przez ucznia wiedzy i umiejętności w czasie lekcji daje nauczycielowi możliwość modyfikowania na bieżąco jej przebiegu – w zależności od stopnia opanowania przez klasę treści zaplanowanych do realizacji).

Najczęstszym problemem, z jakimi styka się w codziennej praktyce nauczyciel polonista, są **specyficzne trudności** w nauce czytania i pisania (dysleksja, dysortografia, dysgrafia). Praca z uczniem zmagającym się z tego typu problemami wymaga przede wszystkim dokładnego zapoznania się z aktualną opinią uprawnionej poradni psychologiczno-pedagogicznej, zawierającą informacje o zalecanych dostosowaniach.

W przypadku ucznia mającego trudności w nauce niezmiernie istotna jest pozytywna motywacja. Należy wyznaczać konkretne zadania dotyczące małej partii materiału i nagradzać za ich wykonanie – niekoniecznie oceną szkolną, ważne jest przede wszystkim dostrzeżenie nawet niewielkich postępów. **Uczeń uzdolniony** natomiast powinien mieć możliwość zaprezentowania swoich osiągnięć na forum klasy bądź szkoły (np. przygotowanie debaty, sesji naukowej, pokazu filmowego, wystawy). Należy go zachęcać do udziału w konkursach, nie tylko stricte polonistycznych, lecz także publicystycznych (reportaż, recenzja), recytatorskich czy teatralnych (w zależności od zainteresowań). Uczniowie pasjonujący się określonym tematem mogą samodzielnie – choć pod nadzorem nauczyciela – przygotować lekcję oraz materiały dydaktyczne dla klasy (karty pracy, ćwiczenia, zadania do pracy w grupach) i wystąpić w roli eksperta. Warto wykorzystać potencjał tkwiący w propozycjach zawartych w module *Wirtualny spacer*. Praca związana z przygotowaniem proponowanych w tym module zadań może być podstawą do zdobywania przez ucznia ocen celujących.

Pełna indywidualizacja pracy nie zawsze jest możliwa podczas zajęć lekcyjnych, ze względu na ograniczenia czasowe oraz konieczność poświęcenia uwagi wielu osobom jednocześnie. Po rozpoznaniu potrzeb konkretnego zespołu klasowego warto poświęcić czas na prowadzenie zajęć dodatkowych dla uczniów uzdolnionych lub – przeciwnie – mających trudności w nauce. Można

zapropionować uczniom pracę w systemie konsultacyjnym (indywidualne spotkania poświęcone pracy nad konkretnymi umiejętnościami) albo wykorzystać możliwości, jaki daje e-learning.

5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć

Systematyczne i zgodne z przepisami ocenianie to jeden z istotnych elementów procesu dydaktycznego. Szczegółowe zasady oceniania, promowania i klasyfikowania są regulowane odpowiednimi rozporządzeniami ministra oraz zapisami w szkolnych systemach oceniania. Ocena szkolna ma mieć przede wszystkim charakter kształtujący – powinna informować ucznia, jakie postępy uczynił i które umiejętności wykształcił, a które obszary wiedzy i umiejętności wymagają jeszcze jego uwagi, pracy i wysiłku. Powinna wskazywać przestrzeń osobistego sukcesu, aby udało się zaprojektować działania motywujące ucznia do dalszego wysiłku. Warto zaakcentować, że uczeń jest partnerem w dialogu edukacyjnym i należy go traktować podmiotowo, a ocena musi wynikać z wymagań edukacyjnych oraz kryteriów określonych przez nauczyciela.

Program *Słowa z uśmiechem + Myśli i słowa* zakłada aktywność uczniów w procesie edukacyjnym. Czynniki motywujące, wspierające, informujące i diagnozujące – wynikające z oceny – będą pozytywnie wpływać na samodzielność ucznia oraz jego wiarę we własne możliwości. Aby ocena spełniła swoje zadanie, nauczyciel powinien wcześniej poinformować ucznia, według jakich kryteriów będzie oceniał dane działanie, podkreślić, na co szczególnie należy zwrócić uwagę, a czego unikać. W każdym wypadku ocena powinna być uzasadniona przez nauczyciela, tylko w ten sposób uczeń będzie mógł poprawić błędy lub uzupełnić braki. Bez informacji zwrotnej ocenianie staje się niewymierne i mało wartościowe dla ucznia. Poddając ocenie każdą pracę, należy zacząć od wskazania jej zalet, dopiero później niedociągnięć. Należy także wskazać sposób usunięcia braków.

W klasach 4–6 ocenie powinny podlegać:

- głośne czytanie,
- rozumienie czytanego tekstu,
- wygłoszenie tekstu z pamięci z odpowiednią intonacją i właściwą wymową,
- krótsze i dłuższe wypowiedzi na lekcji (opowiadanie, udział w rozmowie, dyskusji itp.),
- kompetencje językowe (w formie ćwiczeń, sprawdzianu z nauki o języku),
- umiejętności ortograficzne (w formie ćwiczeń, sprawdzianów i dyktand),
- prace pisemne (krótsze i dłuższe formy wypowiedzi) przewidziane programem dla danej klasy,
- notatki tworzone samodzielnie na lekcji,
- umiejętność pracy w grupie,
- pisemne prace domowe,
- niewerbalne wytwory pracy.

W klasach 7–8 ocenie powinny podlegać:

- wypowiedzi ustne podczas lekcji oraz przygotowane w domu,
- prezentacje w różnych formach przygotowane w ramach *Wirtualnego spaceru*,
- notatki wykonane podczas słuchania wypowiedzi innych osób,
- recytacja wiersza lub fragmentu prozy albo scenka dramatowa,
- rozumienie czytanego tekstu (w formie testu podsumowującego dział, zawierającego pytania zamknięte i otwarte),
- prace pisemne tworzone w ramach pracy klasowej,
- prace pisemne zróżnicowane gatunkowo przygotowywane w domu,
- umiejętności językowe (w formie kartkówki lub sprawdzianu z nauki o języku),
- wykonanie wskazanego zadania w grupie.

Zaleca się, aby poddawać ocenie każdą z wymienionych form pracy ucznia co najmniej raz w okresie. Należy ponadto oceniać zaangażowanie w pracę na lekcji, a także działania dodatkowe, np. udział i osiągnięcia w konkursach, redagowanie tekstów do gazetki lub na stronę internetową szkoły, własna twórczość literacka czy udział w przedstawieniach teatralnych.

Ważne jest systematyczne sprawdzanie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności, przeprowadzanie sprawdzianów diagnozujących postępy (obejmujących np. wszystkie klasy na danym poziomie nauczania w szkole), opracowywanie ich wyników, wyciąganie wniosków, a także przygotowanie zaleceń do dalszej pracy. Aby zrealizować założone w programie cele i motywować uczniów do podejmowania określonych aktywności, konieczna jest rzetelna informacja na temat uczniowskich osiągnięć i braków. Ocenianiu powinny podlegać zatem wszystkie obszary kształcenia, a nauczyciel musi zatroszczyć się o to, by uczeń miał świadomość, że ocena stanowi miernik jego wiedzy i umiejętności.

Istnieje wiele propozycji i metod oceniania osiągnięć uczniów, spośród których nauczyciel winien wybrać takie, które będą odpowiednie dla danego zespołu klasowego. Tylko systematyczna ocena, połączona z konkretną informacją o kryteriach i rzeczowym uzasadnieniem będzie mieć charakter motywujący, zarówno dla ucznia, jak i nauczyciela.